

Agamemnon

PERSOANELE

(în ordinea intrării în scenă)

PAZNICUL palatului din Argos

CORUL bătrînilor argieni

CLITEMNESTRA, soția lui Agamemnon

CRAINICUL oștirii

AGAMEMNON, regele țării

CASANDRA, captivă troiană și prorocită

EGIST, ibovnicul reginei

Femei din suita Clitemnestrei, oameni din oastea lui Agamemnon
și din garda lui Egist.

1

Acțiunea dramei se petrece în cetatea Argos, din Pelo-pones. Scena închipuie palatul Atrizilor¹. În fața clădirii monumentale se află altare și statui de zei. Pe o terasă veghează un paznic. Este încă noapte.

PAZNICUL

Îi rog pe zei să pună capăt chinurilor mele !

De-atît amar de vreme, de cînd păzesc neîncetat, precum un cîine, din acest culcuș, acoperișurile celor doi Atrizi, am învățat, soborul înnoțat. -al-SlelelQJ'.

Și mai cu seamă aștrii care le rînduiesc muritorilor iarna și vara, dinastii lucitori ai focurilor din Aither², știu bine cînd răsar și cînd apun.

La fel și-acuma, eu pîndesc semnalul torței, văpaia de lumină, care ne va aduce de la Troia vestea, cuvântul biruinței.

Astfel ne dă poruncă inima unei femei nerăbătoare, plină de voință bărbătească.

Dar noaptea, plin de turburare, cînd mă trec aici, pe așternutul înmuiat de rouă, necercetat de vise — devreme ce doar spaima, în locul somnului, îmi dă tîrcoale, și mă oprește să-mi închid pleoapele, să mă strecor în somn — cînd vreau să cînt sau doar să mă îngîn cu cîntul, aflîndu-mi astfel leac potrivit moleselii, plîng și jelesc pentru nenorocirile acestei case, în care nu mai stăpînește buna rînduială de odinioară.

De-ar străluci odată dezlegarea chinurilor mele !

De-ar pîlpîi prin beznă focul binevestitor ! (în depărtare începe să licăre deodată o lumină. Paznicul se ridică în picioare.)

Închinare ție, făclie care faci să izbucnească ziua în miezul nopții și să pornească multe, dănțuitoare

H

(Strigă cu exaltare și putere:)

Iu ! Iu ! Cu glas puternic îi vestesc nevestei lui Agamemnon, din pat să se ridice grabnic, și să-i răspundă torței; înălțînd în tot palatul un strigăt lung de veselie.

Cetatea Ilion³ a fost luată

Ne-ffă ~d"e"ștîre "chiar semnalul focului.

Eu însumi, cel dintîi, jucînd, am să deschid alaiul sărbătorii.

Au avut noroc stăpînii mei la zaruri, însă cu semnul faclei, am cîștigat și eu de trei ori șase⁴ !

În ziua cînd se va întoarce stăpînul meu acasă, fie-mi dat să-i strîng cu mîna mea scumpa lui mînă.

Cît despre celelalte, am să tac : un bou s-a așezat uriaș pe limba mea⁵.

De-ar fi să aibă glas această casă, prealimpede ar spune adevărul !

Ceea ce eu rostesc aici e numai pentru știutori.

Pentru neștiutori uit totul, dinadins. (Paznicul coboară de pe terasă în palat. Prin dreapta scenei intră, cu mersul molcom, corul bătrînilor argieni.)

„A

CORIFEUL

Trecut-au zece ani de cînd Priam înfruntă un mare potrivnic, pe regii Menelaas și Agamemnon, perechea strașnică, feciorii lui Atreu, cinstiți de Zeus cu două tronuri și cu două sceptre, care au ridicat din țara noastră flota de o mie de corăbii argiene, un sprijin greu de arme pentru ei.

Năpraznic strigau, îndemnînd la război, din adîncul inimii întărite, asemeni vulturilor care, năuci de

dorul puilor pieriți, se vârtejesc în aerul subțire, vîslesc cu largi bătaî de aripi prin văzduh, scurtați de grija creșterii urmașilor din cuib.

Dar încă mai de sus, din slavă, unul dintre zei, Apolo, Pan sau poate Zeus, aude țipetele lor în limbă păsărească, înaltul plîns al oaspeților cerului, și peste vinovați, pînă la urmă, o prăvălește pe Erinys ⁶ cea răzbunătoare.

22

Așa, puternicul Zeus, Ocrotitorul de oaspeți, năpustește Atrizii asupra lui Alexandros ⁷.

Grabnic, pentru o femeie, care a fost a mai multor bărbați ⁸, se încordează brațe în lupte nescăzute, genunchi se adâncesc în pulbere, se sfarmă lănci la început de bătălie, după soarta hărăzită deopotrivă danailor și troienilor.

Acum, s-a împlinit ceea ce s-a-mplinit.

Ursita era hotărîtă dmaiMe^

îrr~zaria"r pui lemne peste foc și torni deasupra untdelemn; nimic nu îmblînzește apriga mînie a jertfelor respinse de văpaia focului ^WAM

Iar noi, cei care nu suntem în stare a lupta cu trupurile noastre învechite, hălăduim aici, lăsați acasă de oștire și ne proptim în bîte puterile aidoma cu ale pruncilor.

Măduva ce pîlpîie în pieptul celor fragezi e la fel de moale ca și la cei vîrstnici ; Ares nu se bizuie într-însa.

Cît preț mai are un moșneag uitat de moarte, ale cărui frunze s-au veștejit de mult ?

El merge doar în trei picioare, fără mai multă vlagă decît un copil, și rătăcește ca un vis ivit în plină zi.

fi)J*\$L ^ Jv<^

(Între timp, însoțitoarele Clitemnesirei au ieșit din palat cu ofrande, aduse în urne și coșuri, și au aprins focul altarelor. Apoi se ivește și regina în cadrul porții celei mari și se îndreaptă, solemnă, spre altare.)

Ție, îți grăim, fiica lui Tyndar ¹⁰, regină Clitemnestra !

Ce se petrece oare ? Ce noutate ai aflat ?

Ce veste ți-a întemeiat încrederea, de-ai poruncit să se aducă jertfe pretutindeni ?

Ard, încărcate cu ofrande, altarele tuturor zeilor cetății, ale celor din slavă și-ale celor de subpămînt, ale celor din fața porților și-ale celor din piețe.

Flacăra regeștilor prinoase, aduse din cămările palatului adînci, zvîcnește pîn' la cer, din toate părțile, stîrnită de uleiul sfînt cel cu mireasmă neînșelătoare.

23

&

Despre acestea toate îndură-te să-mi spui ce este cu putință și cuvenit să aflu.

Pune capăt turburării mele, care uneori amarnic mă căznește ; alteori însă, înaintea jertfelor din care sar .santei, speranța izbutește să-mi împrăstie din inimă grija mistuitoare, nesătulă.

YeUtemnestra nu răspunde nedumeririlor corifeului, ci își urmează acțiunile rituale la altare')

CORUL

Strofă

Suntem în stare încă să strigăm

ce strașnic semn de drum prielnic

s-a ivit la purcesul bărbaților noștri vînjoși.

Mai suflă încă zeii peste noi

ca o boare de vlagă

de-o fire cu vîrsta noastră căruntă :

puterea cuprinsă în cîntec ! ^ y

Să spunem cum Atrizii¹¹,! * -.' ^

— tăria luptătorilor ahei înfiptă, pereche, pe tronuri —

cei care, uniți în voință, dau tinerimii Heladei poruncă,

au pornit spre pămîntul lui Teukros¹²,

cu lănci și mîini răzbunătoare,

întîmpinați de-o războinică piază :

doi basilei ai păsărilor năzăriți

basileilor flotei, ^

un vultur negru și altul cu spatele alb

Ei s-au iscat lângă palat,
de partea mîinii ce zguduie sulîta,
la loc de slavă,? sfîrtecînd o iepuroaică plină,
laolaltă cu neamul întreg ce-l plodise,
lipsită de norocul fugii din urmă.

Faceți să sune cîntul de jale, cîntul de jale,
fie să-nvingă ursita cea bună !

Antistrofă

Văzînd, înțeleptul profet al armatei¹³
desluși că acești mîncători năpraznici de iepuri

2-1

sunt fiii lui Atreu, cei doi, de-o seamă-n hotărîri, căpeteniile cetelor pornite, și grăi, tălmăcind
prevestirea : ' ,Cei care pleacă astăzi, înarmați, la drum vor cuceri cu vremea cetatea lui Priam, iar
comorile de-odinioară, strînse între ziduri de-un popor întreg, le va jefui, necruțătoare, Moira¹⁴. [Mwf
) Băgați de seamă, însă, nu cumva să vă ajungă ciuda zeilor mai înainte și să topească-n beznă
zăbala-ngrozitoare, scornită de oștire spre potolirea Troiei ! Astfel, minată de milă, neprihănită
Artemis dușmănește cîinii cu aripi ai tatălui său ce au jertfit sărmana iepuroaică tupiiată, împreună cu
puii dintr-însa ; ea urăște ospățul de vulturP" Faceți să sune cîntul de jale, cîntul de jale, fie să-nvingă
ursita cea bună !

Epodă

C

Atît de binevoitoare este Preafrumoasa¹⁵, ■atît de darnică pentru puietul leilor sălbatici,' fraged ca
picăturile de rouă, pentru vlăstarele de lapte ale tuturor jivinelor din cîmpuri ! Ea ne poștește-acum să
judecăm ce semne vor să filfie aceste păsări ivite-n partea dreaptă¹⁶, înspre bine, și-ntruchipări de
spaimă totodată, îl rugăm pe cel dornic să fie chemat cu țipete mari, pe zeul Paian¹⁷,
să nu năpustească Artemis, cumva, potrivnice vînturi peste flota danailor, prilej de lungă
zăbavă la maluri, ca pe urmă să ceară la rîndu-i o jertfă¹⁸ nelegiuită și denemîncat, din care apoi să se
nască gîlceavă-ntre rude și neprețuire de soț. Iată, în casă domnește, haină,

25

pregătită oricînd să se-nalțe năpraznic, Mînia, care ține pururi minte, răzbunătoarea stingerii unui copil
!" Astfel, în semne de păsări vestind despre drum,

i Calhas a știut să vadă sorți de moarte,

; amestecate cu belșug de bunuri, jientru casele regilor noștri. Vai, într-un glas cu-aceste prevestiri,
faceți să sune cîntul de jale, cîntul de jale, fie să-nvingă ursita cea bună !

Strofa I

Oricare ți-ar fi, Zeus, adevăratul nume,

dacă acesta-ți este drag,

te vom chema în rugă cu acesta.

Le-am cumpănit pe toate ;

nu-l știm decît pe Zeus în stare să mute

povara de prisos a grijilor noastre.

Antistrofa I

Un zeu a fost odinioară mare,

Uranos, clocotind de îndrăzneală,

gata oricînd să se-arunce în lupte ;

cu vremea nu se va mai aminti c-a ființat.

Un altul, Cronos, s-a ivit pe urmă

dar și acesta s-a sfîrșit, învins în trei asalturi¹⁹.

Cel care va slăvi, cu sufletul deschis,

numele de biruință al lui Zeus

va dobîndi înțelepciunea întru toate.

Strofa II

El oamenilor le-a deschis

cărările-nțelepte

și le-a orînduit o lege :

„A suferi spre a-nțelege”.
Chiar și-n adîncul somnului,
cînd în fața inimii mustește chinul
amintitor de-atîtea nevoițe,

26

îi năpădește fără voia lor înțelepciunea. Și acesta-i harul cu sila revărsat de zeii așezați la cîrma sfîntă.

u Antistrofa II

•iTot astfel și în vremea-aceea, Agamemnon,
^maivîrstnicul celor ce porunceau
peste corăbiile aheene,
nu l-a muștrat pe ghicitor,
ci mai degrabă s-a făcut părtașul,
unit într-o suflare,
al sorții pururi schimbătoarei
Cu pînzele căzute, —^J
cu pîntecele navelor pustii,
aheii lîncezeau,
privind peste apă spre Halkis ²⁰,
împroșcați de talazuri la Aulis ²¹.

Strofa III

Vîntul bătea dinspre Strymon ²²,
aducînd întîrzieri cumplite,
înfometare, neputință de-a pluti,
împrăstieri de oameni,
stricăciuni la nave și la funii.
Prin amînări, iară și jară înnoite,
floarea argienilor se mistuia în așteptare.
Dar cînd profetul Calhas, glăsuind
în locul Artemidei,
a strigat despre un chip de îndreptare^,
mai crunt pentru capii oștirii
decît o furtună amară,
atunci Atrizii au lovit
cu bîtele-n pămînt,
neizbutind să-și mai înece plînsul.

Antistrofa III

Iar regele mai vîrstnic a rostit :

„Ce grea îmi va fi soarta dacă mă-mpotrivesc,

27

ce grea și dacă îmi jertfesc odrasla, podoaba casei mele, la altar,
mînjindu-mi pîrinteasca mîină în valul sîngelui țîșnit din trupul de fecioară-njunghiată !
Oricum, va fi tot spre năpasta mea. Cum aș putea să mă despart de nave, cum să-mi înșel
tovarășii de bătlie ? Dacă de sacrificiul acesta, ” de sîngele acesta feciorelnic, atîrnă cu atîta-
nverșunare pornirea vîntului prielnic, nu-i un păcat să îl dorești. De-ar fi numai spre mîntuirea
noastră !” ■

Strofa IV

Plecîndu-și mintea sub jugul nevoii,
în el o-ntoarcere se-nțimplă,
nelegiuită, necurată și nesfîntă :
e gata să cuteze orișice,
ațît de răspicat în hotărîre.
Astfel, izvor al multor chinuri,
cumplita nebunie cu sfruntate gînduri,
pe muritori îi umple de-ndrăzneală.

JC1 a-ndrăznit săjșg preschimbe ',., în jertfitorul ²Qjtji sale.

ca să ajute un război de pedepsire

Iscat pentr-o muiere, r ca să deschidă marea unor nave.

Antistrofa IV

Dar toate, rugile-nălțate

și strigătele către tatăl său

și sufletu-i cel gingaș de fecioară,

n-au cîntărit nimic în fața

căpeteniilor dornice să lupte.

Glasul lor se urcă-ntîi la zei,

pe urmă, Agamemnon face semn

28

spre ajutoare s-o apuce, ca pe o capră, învelită-n văluri, care se zbate să rămîină pe pămînt, și s-o ridice pe altar, punîndu-i căluș în gura cu frumoase buze, r oprind-o să și-i blesteme pe-ai s"

Strofa V

amuțită silnic de~un căpăstru²⁵.

îi cade pe pămînt veșmîntul

vopsit în galben ca șofranul.

Pe jertfitori pe rînd îi săgetează

privirile din ochii săi, de milă.

Ea seamănă cu o pictură

parcă voind să se rostească,

ea, care a cîntat de-atîtea ori

în odaia părinteștilor oște,

și, cu vocea-i de copilă nenunțată,

cînd se vărsa al treilea prinos de vin,

a-nălțat peanul fericirii

pentru iubitul său părinte ^{2B}.

Antistrofa V

Urmarea n-am văzut-o, n-o vom spune.

Arta lui Calhas nu este-n zadar.

Dike ²¹ le îngăduie să înțeleagă

doar celor care au avut a suferi.

La vremea lui afla-vom viitorul,

cînd va fi dat să se-mplinească.

N-are decît să-și taie cale !

De ce să plîngem dinainte ?

Destul de limpede va răsări în slava soarelui.

Acum arată-se, încalțe,

norocul bun, precum îl cheamă

ființa cea mai din preajma regelui nostru,

rămasă, meterez de apărare,

ea singură-n țara lui Apis ²⁸.

■ra

(în vremea aceasta, Clitemnestra și-a încheiat îndatoririle liturgice și s-a întors în pragul porții regale a palatului.)

7 ■

|

CORIFEUL

Venit-am să mă plec puterii tale, Clitemnestra.

E drept s-o cinstim pe soția maimarelui țării, cînd tronul bărbatului este deșert.

Ai primit vreo știre fericită sau poate, dacă n-ai primit, doar speranța este buna vestitoare care te îndeamnă să jertfești ?

Te voi asculta cu bucurie, în schimb, de vei păstra tăcere, eu nu te voi învinui.

CLITEMNESTRA

„Bună vestitoare fie-mi Eos²⁹, fiica Noptii blinde", dacă zicala e adevărată !

Veselia ta va întrece toate speranțele tale. Argienii au cucerit cetatea lui Priam !

CORIFEUL

Ce vrei să spui ? Abia dacă-nțeleg ; mi-e greu să cred.

CLITEMNESTRA) Aheii sunt stăpînii Troiei ; n-am spus-o limpede ?

CORIFEUL Mă năpădește bucuria și-mi dezleagă plîsul.

CLITEMNESTRA Așa e, ochii tăi vădesc pornirea-ți credincioasă.

CORIFEUL Dar, pentru veste, ai dovada vrunei semn ?/

30

CLITEMNESTRA

Da, nu-mi lipsește, doar să nu mă fi mințit un zeu. CORIFEUL

Nu cumva te încrezi prea mult într-o nălucă năzărită în visurile tale ?

CLITEMNESTRA

Eu nu mă bizui pe scornirile duhului meu adormit. CORIFEUL

Poate un zvon fără aripi te înfoaie prea tare. CLITEMNESTRA

Să nu iei în deridere cumpăna minții mele, de parc-aș fi copil necopt !

CORIFEUL

Și cînd a fost cuprinsă cetatea Ilion ? CLITEMNESTRA

j în noaptea care tocmai a născut această zi. CORIFEUL

f Ce sol a străbătut atât de grabnic depărtarea ?

CLITEMNESTRA

k

CH.eŧhaisTofp⁰, făcînd să fișnească pe Ida³¹ o limpede flacăra.

Apoi, ca într-o alergare cu făclii, fiecare semn de foc, pe rînd, a grăbit un semn de foc spre noi.

31

Ida trimite la stîncă lui Hermes, la Lemnos³², și vestea cea strălucitoare, plecînd din insulă, își află al treilea loc de popas pe muntele Athos³³, tărîmul lui Zeus.

Pe urmă, izbucnind peste spinarea mării, vînjoasa

pălălaie călătoare, cu multă bucurie.....^{s4}

lumina torței împrăștie limpezime de aur, asemenea soarelui, peste pînda de pe vîrfurile Makistos³⁵.

Acesta, crainic neînvins de somn, nu întîrzie să dea de știre și semnul său de vîlvătaie drumețește spre Euripos iute-curgătorul, să împartă vestea străjilor de pe Messapios³⁶.

Ele, de îndată, răspund tot cu lumină și trimit solia mai departe, dînd foc unui morman uscat de merișor de munte.

Văpaia vajnică, de-a pururi neslăbită, străbate lunca rîului Asopos³⁷ dintr-un salt, străluminînd ca luna, și îl . trezește de pe piatra Kitheronului³⁸, pe trimisul rînduit acolo să conducă focul tot mai înainte.

Paznicul silește să încingă o și mai strașnică văpaie, arzînd mai mult decît avea poruncă.

Lumina se ridică peste lacul Gorgopis³⁹, și, lovindu-se de piscul Aigioplanktos⁴⁰, îndeamnă focul următor să nU întîrzie.

Se-aprinde un pojar mistuitor și limbile de flăcări se prelungesc pînă departe, dincolo de creasta strîmtorii saronice⁴¹.

Și iată că zvîcnește înainte, iată că se lovește de vîrfurile Arachnaios⁴², locul de veghe din preajma cetății, și iată apoi că pogoară pe acoperișul casei lui Atreu lumina purceasă nemijlocit din focul de pe Ida.

Astfel li se rînduise legea purtătorilor de foc ; ei și-au trecut văpaia de la unul la altul.

A biruit și cel dintîi alergător și cel din urmă⁴³.

Aceasta e solia, crede-mă, și semnul trimis din Troia de bărbatul meu.

CORIFEUL

Regină, voi aduce mulțumire zeilor pe urmă. Aș vrea s-ascult din nou cuvîntul tău ca să mă pot mira de tot ce spui, pe îndelete.

32

CLITEMNESTRA

Aheii sunt acum stăpînii Troiei.

îmi pare că aud cum se cutremură cetatea de strigăte neîmpăcate.

,\

De torni oțet și untdelemn întru același vas, nu se amestecă ci se despart unul de altul; ai spune că
✓sunt doi vrăjmași.

La fel, învingătorii și învinșii nu își amestecă nici glasul nici destinul.

. învinșii strîng în brațe, prăbușiți, leșuri de frați, copiii trupuri stinse de bătrîni care au zămislit
odinioară, și, din gîtlejuri de acum încolo înrobite^ gem pentru moartea celor dragi.

învingătorii, istoviți de zbaterea mistuitoare din noaptea bătăliei, bîntuie lacomi prin cetate și se adună
laolaltă căutînd să înfiripe un prînz de dimineață.

Adunarea nu se face după vreo poruncă, ci, după sorții scoși din urna întîmplării, fiecare se
înstăpînește în casele troienilor supuse, nestingherit, după atîta vreme, de frigul și de rouă taberei de-
afară.

Ce dulce vor dormi întreaga noapte nestrăjuiți de nimeni !

De-ar fi să îi cinstească măcar, evlavioși, pe zeii țării subjugate și să ie cruțe templele, să n-aibă a se
teme de cădere, după biruință !

Să nu se năpustească o poftă vinovată peste oștirea noastră, să nu se dedea, biruită de dragostea
căpătuiei, la jafuri nelegiuite !

Mai au- pînă s-ajungă cu toții teferi acasă, pînă să străbată pe drumul de întoarcere aceeași cale⁴⁴.

Și chiar dacă armata ar purcede nepătată de vreo jignire căsunată zeilor, tot s-ar putea trezi, la
rîndu-i, cazna îndurată de cei morți ⁴⁵, de nu cumva s-a și făcut vădită prin fapte blestемate.

Iată gînduriile mele de femeie.

jFie. să învingă binele, fără știrbirej-^

împlinirile ne sunt îmbelșugate, nu țin decît să ne putem sluji de ele.

33

CORIFEUL

Regină, ai grăit cu miez, precum un înțelept.

Sunt sigur că semnele tale mi-au vestit adevărul și mă pregătesc să aduc mulțumire zeilor.

Ni s-a hărăzit o bucurie pe măsura suferințelor noastre.

(Clitemnestra intră în palat.)

O, rege Zeus, o, Noapte scumpă, cuceritoare pentru noi a multă slavă, voi ați azvîrlit o plasă grea pe
turnurile Troiei, încît nici copil, nici bărbat împlinit, să n-aibă scăpare din largul năvod
atofînrobitor al năpastei !

Mă închin cu sfială marelui Zeus, Ocrotitorului de oaspeți.

Singur el a rînduit acestea ; el a ținut atîta vreme arcu încordat spre Alexandros, ca nu cumva săgeata,
căzînd, să lovească înainte de țintă sau să treacă dincolo de stele, o aruncare năîngă prin larguri.

CORUib Strofa I

Unii înțeleg a spune :

„Lovitura ne-o azvîrle Zeus ;

ușor îi dibuiești izvorul;

înduri ceea ce hotărăște Cerul.

N-iciunui zeu nu-i pasă, după cum e spusa,

de oamenii care strivesc sub tălpi

cinstirea cuvenită celor sfînte."

Aceste gînduri nu-s evlavioase.

Ruina se vădește-a fi

vlăstarul îndrăznelii neiertate

la cei care, pentru belșugul

revărsat în case,

respiră mai trufaș decît e drept ⁴⁶.

Măsura este cel mai mare bine.

Fie să viețuim fără primejdii,

precum le-ajunge unor suflete-nțelepte !

Nu-i meterez în stare să-l ajute

pe omul scos din minți de bogăție care, spre nimicirea lui, răstoarnă altarul mare al zeiței Dike.

Antistrofa I

El îndură silnicia unei
aducătoare de pierzare Peitho,
© urgie născută de Ate,
care-l tirăște ;
și astfel orice leac este zadarnic.
Ruina nu se mai ascunde,
ci se arată : pîlpîire
de lumină înfricată.
Și omul, ban stricat de-aramă,
negrit de-atît frecuş și folosință,
copil ce urmărește zborul
unei păsări⁴⁷, este pedepsit
pentru năpasta greu de îndurat
cășunată țării sale.
Ruga lui n-o mai ascultă nici un zeu.
Nedreptul ins, deoarece a lunecat
spre rele, va fi șters din lume.
La fel și Paris, pătrunzînd
în casa celor doi Atrizi,
a pîngărit a ospetiei masă,
răpînd-o pe femeia gazdei.

Strofa II

Lăsînd cetății sale grija
să zăngănească lănci și scuturi,
să pregătească nave pentru luptă,
aducînd o zestre de moarte la Troia,
Helena trecu sprintară prin porți
și cuteză necutezatul.
Gemură din adînc profeții
palatului și glăsură :
„Vai caselor, caselor, vai căpetenii,
vai pat al nevestei
plecate după ibovnic !

35

Întrezărim tăcerea netrufașă,
nejignitoare, împietrită,
a soțului lăsat în urmă⁴⁸.
De-acuma, la porunca dragostei, doar o nălucă
de dincolo de mare
va stăpîni această casă.
Bărbatul ei urăște harul
frumoaselor statui înalte ;
ele sunt fără ochi și li s-a stins
tot farmecul împrumutat de Afrodita.
Antistrofa II
Și-n visurile sale
vedenii dureroase nu-i aduc
decît deșartă bucurie.
într-adevăr, deșertăciune este
cînd ți se pare că în fața ta
se află însăși fericirea,

și-n loc ai doar o arătare
care-ți alunecă în brațe
și-apoi îți scapă, filfiind din aripi,
pe căile somnului !"
Asemenea-s durerile
din preajma vetrei acestui palat,
asemenea, și mai cumplite încă !
Dar și în miezul fiecărei așezări
din care au purces războinici
departe de glia Heladei,
e jale-n inimile copleșite.
Un singur gând stăruitor
ne străpunge tuturor ficatul.
Ne amintim de chipurile celor dragi
pe care i-am privit plecând,
dar, iată, că se-ntorc,
în fiecare casă, nu bărbați
ci urne și cenușă ⁴⁹.

Strofa III

Zaraful Ares, care dă.
în schimbul aurului leșuri
și ține balanța luptei de sulii,
din Ilion trimite, acasă, la rude,
scoasă din flăcări,
o rămășiță grea de lacrimi,
cenușă-n loc de oameni,
îngrămadită-n vase funerare ⁵⁰.
Și plîngem, lăudîndu-ne cîte-un erou,
atît de iscusit în bătălie,
sau altul, prăbușit cu slavă în măcel,

36

., lui_stxăină.,' Noi murmurăm, doar în tăcere, dar crește și în noi durerea surdă și ură față de feciorii
lui Atreu porniți să se răzbune. Iar alții, împrejurul zidului, sub care au luptat,
zac în pămîntul troian cu trupuri întregi, ascunse de glia dușmană ⁵¹,

Antistrofa III

Grea este faima-ntemeiată
pe mînia celor din cetate ;
ea are a plăti despăgubire
blestemelor unui întreg popor.
Ne turbură neconținut
o presimțire înfășată-n noapte.
Zei nu întîrzie să-l vadă
pe ucigașul vinovat
de-atîtea revărsări de sînge ■².
Cu vremea, Eriniile smolite
răstoarnă soarta celui fericit fără dreptate,
îl nimicesc, îl storc de viață,
și-n cel pierdut nu mai tînjește fir de vlagă.
Prea multa slavă e primejdioasă :
fulgerul lui Zeus lovește ochii.
Fie nejinduit belșugul nostru !
Să nu ajungem nici să pustiim orașe,
nici să ne trecem zilele-n robie !

37

Focul aducător de bunăveste
întinde murmur sprinten prin cetate.
Dacă e cu temei
cine-ar putea să spună ?
Poate că-i numai un neadevăr dumnezeiesc.
Este vreun om atât de slab
și de copilăros la minte,
încît inima să i se-apriadă
la vestirile piezișe ale unei flăcări,
deși îi va fi dat să sufere pe urmă,
cînd rostul întîmplărilor se va schimba ?
Așa-i femeia care ține lancea stăpînirii : se alătură mai aprig la ceea ce dorește decît la cele dovedite.
Prea încrezătoare, pe muiere o mută grabnic dorul dincplo de fapte ; apoi se sting și veștile cu faimă
scurtă pe care glasul său le-a răspîndit odată. (*Corifeul privește spre dreapta, spre drumul care vine
de la mare.*)

n ■

CORIFEUL

Vom ști, îndată, dacă torțele care împrăștie lumină, cu semnele și cu popasurile lor de foc, au rostit
adevărul sau dacă numai licărul plăcut al unui vis a venit să ne turbure mințile.
Văd cum înaintează de la țărm un crainic, umbrit
de ramuri de măslin ⁵³.
îmi este martoră această pulbere, sora noroiului și ruda lui uscată !
El nu va flutura o veste mută. prin fumul arzător al unui foc de ramuri ce pîlpîie pe-un vîrf de munte.
Glasul lui, cu vorbe limpezi, ne va hărăzi o mare bucurie, sau dimpotrivă, acest gînd iie înfioară.
După binele care ni se arată, fie să urmeze numai bine !

38

Oricine va face altă urare cetății decît aceasta, sâ culeagă rodul păcatului săvîrșit în inima lui ! (*Intră
crainicul, sfîrșit de fugă, cade în genunchi înaintea
altarelor, le cuprinde cu brațele, sărută pămîntul.*)

CRAINICUL

Io, glie pîrintească, tărîm al Argolidei ⁵⁴, iată clipa revederii, după zece ani !
Dintre atîtea speranțe zdrobite, a rămas să mi se împlinească numai una.
Nu nădărduiam să mai primesc la moarte preascumpa zestre a unui mormînt în glie argeiană.
Bun găsit, patria mea !
Închinare ție, lumină a soarelui și ție Zeus, care de sus veghezi peste această țară, și ție, celui ce
domnești la Pytho ⁵⁵ !
Arcașule, sperăm că nu ne mai sunt hărăzite săgețile tale : destul ne-au fost potrivnice lîngă
Scamandros ⁵⁶ !
Acum fii mîntuirea noastră și vindecarea noastră, stăpîne Apolo !
Închinare de-asemeni și vouă, zei oblăduitori ai jocurilor și întrecerilor obștii, și ție, Hermes, ajutorul
meu, sol și mărire scumpă solilor !
Iar voi pe-jumătate-zeilor ⁵⁷, care ați ocrotit plecarea noastră, primiți-i, binevoitori, acum pe ostașii
mîntuiți de lance !
Io, lăcaș al basileilor mei, acoperișuri dragi, jețuri slăvite !
Chipuri de zei ⁵⁸ cu fața către soare, păstrați-vă, mai mult decît odinioară, ochii strălucitori de bucurie,
ca să-l primiți pe rege cu cinstire, după atîta vreme !
Stăpînul Agamemnon vine, aducînd lumina zilei, pentru voi, la miezul nopții, pentru voi cu toții.
Faceți din primirea lui o sărbătoare, cum i se și cuvine nimicitorului cetății Troia care, cu spada
dreptății lui Zeus, a răsturnat pămîntul, a spulberat altarele și templele atîtor zei și a stîrpit din țară
orișice sămînță.

După ce a prins grumazul Troiei într-un jug necruțător, iată, se întoarce fiul cel dintîi al lui Atreu,
bărbatul răsfățat de soartă și muritorul cel mai vrednic să-i fie închinată cinstea noastră.
Nici Paris, nici orașul lui, sfîrșit cu el odată, nu se vor putea fâli că fapta le-a fost mai cu temei decît

răsplata.

Fiind învinuit pe drept și de răpire și de tâlhărie, el și-a văzut luată prada, iar patria și casa părintească retezate de-o seceră atotnirnicitoare.

Au ispășit îndoit Priamizii pentru păcatele lor.

CORIFEUL

Să-ți fie fericit ajunsul, crainic al oștirii aheene ! CRAINICUL

Sunt fericit. De-ar fi să mor acum, nu aş cârta față de zei.

CORIFEUL Atît de mult te-ai mistuit de dorul țării ?

CRAINICUL Iată, ochii-mi sunt înlăcrimați de bucurie !

CORIFEUL

Cunoașteți, așadar, și voi plăcuta noastră suferință. CRAINICUL

Cei vrei să spui ? Învață-mă, să înțeleg mai deslușit cuvîntul tău.

CORIFEUL

Erați și voi cuprinși de-același dor cu cei ce vă doreau.

40

CRAINICUL

Oare acest pămînt plîngea după războinicii care pUngeau de dorul lui ?

CORIFEUL

Și eu gemeam adînc în inima-mi cernită.

CRAINICUL

Ce fel de-amărăciune vă neliniștea ? CORIFEUL,

De multă vreme nu aveam decît un singur leac, tăcerea.

CRAINICUL

De cine vă temeati, în lipsa regilor ?

CORIFEUL

j

Acum și pentru mine, după cum ai spus și tu, a muri ar fi o mîngîiere.

CRAINICUL

Șirul întîmplărilor s-a încheiat cu bine.

Dar toate cîte se urmează în vreme atît de lungă se poate spune că aduc, pe rînd, cînd împliniri voioase, cînd restriște.

Doar zeii își petrec fără durere timpul veșnic.

Dacă v-aș depăna oboselile noastre pe mare și cazna traiului afară și punțile înguste pe care zăceam ⁵⁹ ! în care ceas al zilei n-am îndurat și n-am gemut ?

Iar pe uscat necazurile noastre erau și mai amare : ne făceam culcușul chiar sub zidurile dușmanului și rouă pajiștilor, scursă din cer și din pămînt, ne înmuia

41

în pagubă necontenită, umplînd de gîngăanii firele de păr ale straielor noastre.

De v-aș grăi, apoi, despre iarna ucigătoare de păsări, iarna de neîndurat adusă de neaua muntelui Ida !

Sau despre arșița verii, cînd marea, neînsputată de vînturi, cade și-adoarme în patul amiezii !

Dar pentru ce să ne mai întristăm ?

Chinul s-a risipit, s-a risipit preabine.

Morții nu-și mai dau silința să învie.

La ce bun să-i mai numărăm pe cei sfîrșiți ?

Nu le slujește celor vii să sufere pentru o soartă pînă ieri dușmană.

Cred că e nimerit să ne luăm un strașnic bun rămas de la nenorociri.

Pentru noi, ostașii argieni iertați cu zile, a biruit cîștigul și nu ne mai descumpănește cazna.

Să ne mîndrim în fața strălucirii Soarelui care plutește peste mare și peste pămînt :

„Troia a fost cucerită ! O armată din Argos ia pironit pe temple aceste prăzi, aceste vechi podoabe, în cinstea zeilor Heladei !”

Auzind asemenea vestire, trebuie să lăudați cetatea și căpeteniile sale și cu slavă să-l cinstiți pe Zeus, prin care s-a desăvîrșit izbînda.

Asta e tot ce am avut de spus.

CORIFEUL

M-a biruit cuvîntul tău și nu tăgăduiesc.

Bătrînii rămîn veșnic tineri, cînd se cuvine să învețe adevărul.

Dar veștile aduse sună mai ou seamă pentru această easă și pentru Clitemnestra.

Mie nu mi se îngăduie decît un dram din toată bogăția.

(La ultimele cuvinte ale corifeului, Clitemnestra se ivește în pragul palatului.)

42

CLITEMNESTRA

De mult am înălțat un strigăt lung, voios, cînd a sosit întîiul, noaptea, crainicul de foc, grăind despre luarea și ruina cetății Ilion.

Atunci, învinuindu-mă, unii au zis :

„Din pricina unei fugare pîlpîiri de torțe, socoti a fi încredințată că Troia este acuma nimicită ?

Aceasta-i doar învăpăierea unei inimi de femeie !”

Asemenea cuvinte mă arătau a fi cu mintea rătăcită.

Totuși, am poruncit să se închine sacrificii și, după noima femeiască, țipătul jertfirii⁶⁰ s-a răspîndit în Argos pretutindeni și-a răsunat bucurios în adîncul sălașelor zeilor, în timp ce servitorii căutau să potolească flăcările lacome, înmiresmate.

Și-acum de ce-aș avea nevoie să mai povestești ?

Afla-voi tot cuvîntul de la însuși regele.

Nu-mi dau silința decît să-l întâmpin cît mai bine pe soțul meu cel vrednic de cinstire, care se întoarce-n țară.

Ce lumină strălucește mai, plăcut pentru femeie decît bucuria de a-i deschide porțile bărbatului, pe oare zeii l-au ajutat să scape teafăr din război ?

Du-te la soțul meu și spune-i :

„Vino cît mai grabnic, pe măsura dorului cetății !

Vino să-ți găsești nevasta credincioasă în lăcașurile sale, la fel cum ai lăsat-o, căteaua de pază a casei, față de tine fără greș, față de vrăjmași neiertătoare, mereu aceeași întru toate, oare în atît amar de vreme, n-a sfărîmat nici o pecete.”

N-am cunoscut ce e petrecerea cu alt bărbat, nici măcar zvonul fără cuviință, cum nu știu ce înseamnă meșteșugul de-a lustrui arama ⁶¹.

Această laudă de sine pare, poate, încrezută, dar ea cuprinde numai' adevărul ; așa că nu e rușinos să zăngăne din gura unei femei alese.

(Regina se întoarce în palat.)

43

CORIFEUL

Ai auzit rostirea ei, pătrunde-i înțelesul : o cuvîntare prea subțire, pe măsura unui ascuțit tălmăcitor.

Vorbește, crainice ! Aș vrea să știu dacă lui Meneiaos i-au fost hărăzite, laolaltă cu voi, întoarcerea și mîntuirea, lui, regele scump acestui pămînt.

CRAINICUL

Nu pot să vă scornesc minciuni frumoase care să poarte roade pentru voi, prieteni, multă vreme.

CORIFEUL

Fie ca bucuria să însemne pentru noi și adevărul, altminteri, despărțită de-adevăr, bucuria ne-ar dezamăgi prea lesne.

CRAINICUL

Meneiaos, regele, și nava lui s-au răzlețit de cetele aheîlor, nu vă grăiesc minciuni.

CORIFEUL

A plecat din Ilion, cumva, mai înaintea voastră sau l-a îndepărtat de oaste vreo furtună ?

CRAINICUL

Ca un arcaș îndemânatic ai lovit la țintă și ai cuprins în cîteva cuvinte o năpastă uriașă.

CORIFEUL

Ce se zvonește printre oamenii de pe corăbii ? Trăiește sau e mort ?

44

CRAINICUL

Nimeni nu mai are știri întemeiate, poate doar Helios ⁶², cel ce hrănește glia

CORIFEUL

Povestește-ne cum s-a sfîrșit furtuna stîrnită de mînia unor zei asupra oștii de pe nave.

CRAINICUL

Nu se cuvine să întunecăm o zi preafericită, vorbind într-un grai vestitor de necazuri ; fiecare zeu dorește să-l cinstim la timpul său.

Cînd un sol, cu fața mohorîtă, iscă în cetatea sa o groaznică durere, vestindu-i că i-a fost înfrîntă o armată, cînd îi face cunoscută o rană tăiată în trupul norodului, spunîndu-i cum războinici fără număr, dezlădăcinați din case fără număr, au fost meniți să moară de biciul cu două plesne pe placul lui Ares, de urgia divină cu două vîrfuri de lance, ucigașă pereche ⁶³, atunci, desigur, vestitorul, încărcat ou-atîta suferință, se cade să bocească peanul Briniilor ⁶⁴. j w^&viu \

Dar eu, venind ca binevestitor al mîntuirii într-o cetate bucuroasă de izbîndă, cum să amestec laolaltă cele vesele cu cele triste și să vă depăn despre o furtună prăvălită peste argieni de zei mînioși ? într-adevăr, ne-a fost dat să vedem focul și apa, mai înainte dușmani, făcînd jurămint în împreună și dovedindu-și credința, ca să nimicească biata oaste aheenă.

în plină noapte s-a dezlănțuit nenorocirea cu valuri potrivnice.

Vînturile Traciei ⁸⁵ zdrobeau corăbiile una de alta ; acestea, berbecindu-se puternic în năuceala vijeliei, sub loviturile de grindină ale vîrtejului, păstorul năpastei, se răsuceau și piereau înghițite. Cînd a săltat din nou lumina soarelui strălucitoare, am văzut Marea Egee înflorită cu leșuri de bărbați ahei și cu frînturi de nave.

45

însă corabia în care ne găseam avea carena neatinsă.

Cine a smuls-o prăbușirii ?

Cine a mijlocit scăparea noastră ?

Un zeu, fără-ndoială, nu un om ținuse cîrma ⁶⁶.

Soarta Mîntuitoare a poftit să-și afle loc în navă, încît aceasta nici n-a fost sorbită de forfota talazurilor năpustite, nici nu s-a sfărîmat de vreun prag de stîncă.

Dar noi, sloboziți de primejdia morții pe mare, am șovăit, în albul zilei, să ne bucurăm pentru norocul nostru, deoarece purtam în suflete o nouă suferință pentru armata noastră frîntă, amarnic încercată.

Și chiar acum, de-a mai rămas în viață vreunul dintre luptători, vorbește despre noi ca despre morți; și cum să nu, devreme ce noi înșine gîndim același lucru privitor la soarta lor.

Fie să se îplinească numai cele bune, să-l vezi ivindu-se aici, mai întîi și mai ales, pe Menelaos !

Sau, cel puțin, dacă pe undeva îl întîlnește o rază de soare și-l află sănătos, cu ochii deschiși în lumină, prin mijlocirea lui Zeus, care n-a vrut să stingă stirpea lui Atreu, noi mai putem nădăjdui că se va întoarce iar în casa lui.

Fii sigur : tot ce-ai auzit e numai adevărul ⁶⁷. (*Crainicul pleacă în întîmpinarea lui Agamemnon.*)

CORUL

Strofa I

Cine i-a dăruit Helenei numele-ntru totul pe potrivă ⁶⁸. O putere nevăzută, care cunoaște lucrurile dinainte și ne învață limba sorții ? Cine-a numit-o pe soția cucerită cu lancea și-nconjurată de zavistii ? într-adevăr, ea s-a născut

46

să-nece nave,

să piardă oameni și să spulbere cetăți,
ea care, lăsînd fastuoase pînzeturi și văluri, '

a fugit peste mare, minată

de suflul uriaș al zefîrului,

în vreme ce numeroși vânători, înarmați cu scuturi,

porneau pe urma vasului său risipită,

ca să coboare la Simois

pe țarmuri bogate-n frunzișuri,

stîrniți de sîngeroasa Eris ⁶⁹. ■ ■

Antistrofa I

i

Mînia ⁷⁰ ce-și îndeplinește neabătută gîndul mută la Ilion ființa a cărei cununie cunună cu moartea ⁷¹. Neprețuirea mesei ospetiei și-a lui Zeus ocrotitorul vetrei pînă la urmă se răzbună asupra tuturor celor care-au cîntat cu voce-naltă himeneul ⁷²: spre cinstirea miresei, laolaltă cu frații bărbatului său ⁷³. După cîntul de nuntă, cetatea lui Priam bătcîină deprinde cîntul de jale și, blestemîndu-l, greu îndurerată, pe „Paris, cel cu așternut funebru”, își plînge traiul copleșit de jeluiri și suferințe, fiindu-i dat să-și vadă oamenii cetății prăbușiți în sînge.

Strofa II

Cineva, odată, a crescut

ian pui de leu în casă,
lipsit de laptele și grija mamei sale.
Și s-a-nțîmplat, în zilele de la-nceput,
să fie molcom, să se joace cu copiii,
să-i facă veseli pe bătrîni,

47

să zăbovească de atîtea ori în brațe, ca un nou născut cu limpede privire, și omului, împins de foame,
să-i lingușească mîna.

Antistrofa II

Insă, cu vremea, nu și-a dezmințit
pornirea cea dintru născare
și, drept răsplată pentru grija
celor care l-au hrănit,
s-a poftit de unul singur la un praznic
de mioare sfîrtecate.
Și-a fost înmuiată-n sînge casa,
pentru căseni o pacoste fără iertare,
o cruntă pagubă și un măcel !
în locuință a crescut, mînat de zei,
un preot al răzbunătoarei Ate.

Strofa III

în cetatea Ilion, putem a spune c-a intrat, mai întîi, cu Helena, o tihnă de valuri neturburate de vînt, un
dulce juvaer într-o comoară⁷⁴, o săgeată gingașă țintind spre ochi, o floare a iubirii ce mușcă din inimi.
Apoi, năpraznic, totul s-a schimbat, amarnică a fost urmarea unei nunți. La Priamizi a poposit nevastă
pustiitoare pentru gazde, nimicitoare pentru cei din preajmă. Zeus chezașul ospetiei a călăuzit-o pe
această Erinys și a plînsului mireasă.

Antistrofa III

De mult se-aude printre muritori un bătrîn proverb, iară și iară : norocul omului, crescut prea sus,
moare făr-a slobozi vlăstare ; j^ belșug încolțește o neistovită năpastă. *" despărțindu-ne ^e alții,
gîndim cu mintea noastră : faptul nelegiuit, acela naște ~o\ șirul celorlalte fapte ademenea părintelui
care le-a zămislit, iar vetrelor zidite pe dreptate l_e sunt hărăziți copii frumoși.

Strofa IV

Mereu, străvechea lipsă de măsură ') plodește printre ticăloși I o nouă lipsă de măsură^
devreme sâiriiîrziu, """"""

Ja ziua sorocită a unei nașteri noi,
cînd se-nfiripă și-o divinitate
neîmblînzită, neînvinsă și nesfîntă,
Ate cea neagră pentru case
aidoma cu născătoarea sa.

Antistrofa IV

Dike scapără lumină sub streșini afumate și proslăvește viețile cinstite, în schimb, își mută ochii de la
lăcașul poleit cu aur, în care dă porunci o mîna necurată. Apropiată doar de cei fără prihană,
neprețuind puterea bogăției, nici ifosele ei de slavă, ea duce totul pîn' la capăt.

(Prin dreapta, intră Agamemnon, în picioare, în carul

*"egal. În urma lui, pe alt car, stă încremenită Casandra,
cu ochii pironiți în gol.)*

Z

CORIFEUL

O, rege fiul lui Atreu, nimicitor al Troiei, cu ce fel de cuvinte să te întîmoin V

48

49

Cum să te slăvesc, nici depășind măsura, nici rămînd dincoace de cinstea ce ți se cuvine ?
Mulți muritori, cu grijă numai pentru ceea ce par \ a fi, trec alături de dreapta măsură.
Fiecare e gata să geamă pentru năpastele altuia, dar dinții durerii nu mușcă din ficatul lui ;
fiecare se prefacă că împărtășește bucuriile străine, silindu-și fața împietrită să zîmbească.
Ci omul vrednic, bun cunoscător al turmei sale, nu se lasă înșelat de luciul unor ochi ce par să

dovedească un suflet credincios, dar care îl alintă cu prietenia lor apoasă.

Odinioară, cînd ai ridicat o oaste din pricina Helenei, n-am să-ți ascund, te-am înscris în rîndul celor răzlețiți de muze, ca unul neînstare să ții bine cîrma gîndurilor tale.

Cum să împingi bărbați la moarte pentru o nerușinare de bună voie împlinită ?

Dar astăzi, nu de la hotarul inimii și nu ca neprieten, închin recunoștința mea celor oare și-au dus la bun sfîrșit însărcinarea.

Cu vremea, vei cunoaște, dacă ții să afli, dintre cetățenii rămași pe lîngă case, cine s-a călăuzit după dreptate și cine s-a purtat în chip nepotrivit.

AGAMEMNON

întîia mea rostire cuvenită este pentru Argos și pentru zeii pămînteni, care m-au ajutat să mă întorc între ai mei și să dau pedeapsă grea țării lui Priam.

Zeii, care judecă nu după rorbe ci după săvîrșiri, au hotărît cu toții, într-un singur glas, să arunce-n urna sîngelui vărsat un vot oare înseamnă prăbușire pentru Ilion și nimicire pentru luptătorii săi.

Mîna care se apropia de cealaltă urnă. a iertării, aducea numai speranța, dar înăuntru nu lăsa nimic.

Acum fumul este semnul sigur că a fost cetatea cucerită.

Sunt vii doar vijeliile urgiei, în vreme ce orașul moare, odată cu cenușa istovită, din care suie aburii cei unsuroși ai bogăției.

50

Zeilor li se cuvine harul mulțumirii noastre, deoarece dintr-o răpire, a Helenei, ne-am plămădit > o răzbunare fără margini ; și pentru o femeie orașul a fost nimicit de fiara argiană, prăsila calului J de lemn⁷⁵, de ceata înarmată cu scuturi ușoare, ^v care, la vremea cînd apun Pleiadele, a țîșnit într-un salt, s-a năpustit peste ziduri, ca un leu flămînd de carne crudă, și s-a îmbătat, sorbind regescul sînge.

De-aceea prelungesc atîta cuvîntul meu de închinare către zei.

Iar în privința gîndurilor tale rostite adineaori, eu le păstrez în minte și le împărtășesc, spunînd cu tine împreună : sunt rari bărbații cărora le este dat să-și cinstească fără ciudă un prieten răsfațat de norocire.

Cînd se înfige-n inima cuiva veninul urii, acesta suferă de-o boală îndoită : îl apasă greul nefericirii sale și totodată geme văzîndu-l fericit pe altul.

Știu pentru ce vorbesc așa, cunosc oglinda prieteniei mult preabine : ea s-a dovedit a fi năluca unei umbre la cei oare păreau că sunt binevoitorii mei adevărați.

Doar Odiseu, purces pe mare fără voia lui⁷⁶, odată prins la jug, a tras cu hotărîre de funii lîngă mine ; dau despre el această mărturie fie că-i mort, fie că-i viu.

Cît despre cele ale zeilor și-ale cetății, vom rîndui dezbateri în adunări de sărbătoare și ne vom sfătui.

Trebuie să cumpănim asupra binelui cum să-l așezăm dăinuitor și neschimbat.

Iar cînd vor fi de trebuință leacuri tămăduitoare, vom căuta să alungăm năpasta molipsirii, fie arzînd, fie tăind cu mult bun simț în carne vie.

Intrînd acuma în palatul meu, în lăcașul vetrei mele, ridică-voi mîna dreaptă mai întîi spre zeii care m-au însoțit pînă departe și m-au adus acasă.

Fie ca Biruința, de vreme ce mi-a stat mereu în preajmă, să nu mă părăsească niciodată ! *(în timp ce Agamemnon își încheie cuvîntarea, Clitem-nestra iese din palat, însoțită de sclave încărcate cu jelu-rite țesături și covoare de preț.)*

51

CLITEMNESTRA

Oameni ai cetății, preacinstită adunare argiană, nu mă voi rușina să-mi dau pe față, înaintea voastră, pornirile de dragoste pentru bărbatul meu.

Timpul îi topește omului din inimă orice sfială.

Nu voi îngîna cuvinte învățate de la alții, am să vă depăn despre viața mea nefericită, despre amarul

anilor cit el a stăruit sub Ijon.

În primul rînd să spun că e o cruntă caznă pentru femeia cu bărbatul răzlețit să rămînă singură, acasă.

Crainic după crainic se perindă înaintea sa, aducîndu-i știri tot mai întunecate, vestindu-i zgomotos nenorociri pentru lăcașul său.

De-ar fi primit atîtea răni acest bărbat cum s-a zvonit pînă la casa lui în fel și chip, ar avea mai multe găuri decît un năvod.

De-ar fi răposat de-atîtea ori precum au povestit-o alții din belșug, s-ar fi putut mînc' H că i-au fost date, ca lui Geryon, trei trupuri și că le-a purăsit în mantia mormîntului pe toate, murind, pe rînd, sub fiecare din aceste trei înfățișări ⁷⁷.

Iată zvonurile crunte, pentru care de multe ori mi-am atîrnat gîtul în laț, de unde am fost dezlegată doar cu sila.

De-aceea nu^este de față nici feciorul tău, așa cum s-ar fi cuvenit, (t)reștej) cheazășia bunăcredinței noastre.

Să nu te miri, el crește la o gazdă binevoitoare, în Fokida, la Strophios ⁷⁸, care mi-a glăsuît despre amenințări turburătoare : acolo, primejdia morții tale, sub Ilion. aici, răzmerița poporului și răsturnarea sfatului obșteșc.

Oamenii, prin însăși firea lor, sunt gata să-l frămînte cu călcîiele pe cel căzut.

Temeiul celor spuse nu ascunde viclenie.

Mie însă mi-a secat izvorul țîșnitor al plînsului, n-a mai rămas în mine nici măcar o lacrimă.

Ochii mi-au slăbit în lungile nopți de veghe, cînd piîngeam pentru tine, așteptînd semnalele de foc, care întîrziiau mereu.

52

Iar din vise mă trezea zborul subțire și zumzăitor al unei museulițe, și te vedeam copleșit de năpaste mai numeroase decît fuseseră clipele visului meu.

(Cu patos retoric, adresîndu-se corului:)

Acum, după atîta pătîmire, cu inima neînfricată, pot să-l numesc pe omul acesta : cîine de pază pentru staul, odgon mîntuitor al navei, stîlp de sprijin al înaltului acoperiș, fecior unul născut al părintelui său, și. tot așa, țarm năzărit navigatorilor fără nădejde, lumină preadulce ivită după furtună, izvor țîșnind să potolească drumețul însetat.

Ce bucurie deplină să scape din încheștarea sorții !

El este vrednic să i se închine asemenea nume.

Fie să înceteze între noi orice invidie !

Am îndurat destule chinuri pentru această bucurie. *(înnaintînd, lui Agamemnon :)*

Și-acuma, creștet scump, coboară din carul de luptă, fără să-ți așezi pe țarină, stăpîne, piciorul tău, care a răsturnat cetatea ! !

Roabelor, de ce întirziați ?

Oare n-am poruncit să-i așterneți covoare în cale ?

Să ia ființă, grabnic, un drum de purpură sub pașii săi, pe care să-l călăuzească Dike într-o casă dincolo de orișice nădejde ⁷⁹.

Iar celelalte, eu, păstrîndu-mi gîndul neînvins de somn, am să le duc la drept sfârșit, cu voia zeilor și ajutorul sorții.

(Slujitoarele aștern covoare purpurii de la poarta regală a palatului pînă la carul lui Agamemnon.)

AGAMEMNON

Fiica Ledei, straja vetrei mele, ai ținut o cuvîntare pe măsura lipsei mele de acasă ; destul ai prelungit-o.

Dar dacă se cuvine să fim lăudați, bagă de seamă, e bine să ne-aducă alții lauda.

Și-apoi, nu mă împodobi cu-atîta slavă, precum obișnuiesc femeile.

Nu mă întîmpina, ca pe-un barbar, cu fruntea în țărînă, strigînd cu glas înalt !

53

Să nu-mi faci din covoare un drum care ar deștepta invidie.

Doar zeii trebuie ^{îngîti} în fpi'^ asta ⁸⁰.

Eu, muritor de rînd, mă tem să merg pe scoarțe cu alesături.

Vreau să mă cinstiți nu ca pe-un zeu, ci numai întrucît sunt om.

Bunul renume se întinde fără ștergătoare de picioare și fără țesături alese ; a nu avea dorințe de mărire e cel mai mare dar al cerului.

Fericit e numai muritorul care-și încheie viața în plăcută propășire.

Îți spun din nou : ceea ce vrei nu^aș putea înfăptui cu inima neturburată.

CLITEMNESTRA

Răspunde-mi, și nu te împotrivi dorinței mele !

AGAMEMNON

Nu-ți va lipsi răspunsul meu deschis. CLITEMNESTRA

Făcut-ai la primejdie cumva un atare legământ față de zei ?

AGAMEMNON

Nu mi s-a cerut în chip vădit aceasta. ¹ CLITEMNESTRA

Dacă Priam ar fi fost învingătorul, cum îți închipui că s-ar fi purtat ?

AGAMEMNON

Cred că ar fi umblat pe scoarțe cu alesături. 54

CLITEMNESTRA

De cine-ți este frică ? De învinuirea unor oameni ?

AGAMEMNON

De glasul care strigă tare, al poporului.

CLITEMNESTRA

Cînd muritorul nu-i de fel invidiat înseamnă că-i nevrednic de invidie.

AGAMEMNON

Femeia nu se cade să poftască lupta. CLITEMNESTRA

Chiar fericiții, cîteodată, se cuvine să se dea învinși.

AGAMEMNON

Oare tu ții atît de mult să ieși biruitoare din această luptă ?

CLITEMNESTRA încrede-te și lasă-mi de bună voie mie biruința !

AGAMEMNON

Fie, de vreme ce așa îți este voia, dezlege-mi grabnic cîneva sandalele, aceste slugi ale picioarelor, ca nu cumva, cînd voi înainta pe țesăturile de purpură, să cadă peste mine, de departe, privirea unui ochi invidios.

Prea rușinos ar fi să-aduc prăpăd în casă, stricînd cu tălpile asemenea scumpete de covor, cîștigat cu atîta preț de-argint.

Dar am grăit destul despre acestea.

55

Pe străina care stă în fața ta primește-o binevoitoare ⁸¹.

Zeul își coboară privirile cu grijă asupra celui ce domnește molcom.

De bună voie nu îndură nimenea jugul **robiei**.

Aleasă din noianul de comori, această floare mi-a dăruit-o oastea și ea m-a urmat.

(Coboară din carul de luptă.)

Și-acum, dacă m-am învoit să mă supun voinței tale, mergînd pe drum de purpură, mă voi întoarce sub acoperișul casei.

(Cu pași măreți se-apropie să intre în palat.)

CLITEMNESTRA

(rostind orgolioasă)

Cine ar putea să istovească marea ce hrănește îmbelșugatul suc al purpurei, la preț de-o seamă cu argintul, vopseaua pururi înnoită pentru scoarțe ?

Avem prisos de purpură în casă, prin mila zeilor, stăpîne, sălașul nostru nu cunoaște sărăcia.

Eu și-măTTnulte~s~coarțe aș **fi risipit** să se destrame sub picioare, de-aș fi primit vreun îndemn din locurile unde se rostesc oracole, pe cînd mă frămîntam să dau preț de răscumpărare spre mîntuirea vieții tale. *(Pășește în întîmpinarea sofului său, cu brațele întinse.)*

Atîta timp cît rădăcina este teafără, frunzișul se întinde spre casă și umbra lui o apără de focul arzător al Cîinelui ⁸².

întoarcerea ta la vatra palatului nostru înseamnă pentru noi întoarcerea verii în mijlocul iernii.

Iar în zilele cînd Zeus face să curgă vinul din ciorchinii acri, dacă pătrunde, dintr-o dată, în casă, o răcoare, e semn că stăpînul, bărbatul de... săvîrșit ⁸³ se află iarăși înăuntru...

(Lăsîndu-l pe Agamemnon să treacă pragul întliul, zăbovește o clipă și șoptește o rugă sumbră, cu d.ouă

--s

înțelesuri.)

f Zeus, o Zeus, prin care toate se duc pînă la capăt,
^îndeplinește-mi dorințeleT"—

j

Gîndește-te cu grijă la ceea ce ți-e dat să împlinești !

(Intră și ea în palat.)

i CORUL

Strofa I

De ce într-una se ridică
această spaimă înaintea
prevestitoarei noastre inimi
și filfîie-mprejurul ei din aripi ?
De ce, neporuncit și neplătit,
cîntul nostru spune viitorul ?
Oare de ce să nu scuipăm
ca după visele cețoase ⁸⁴
și, plini de-ncredere stăruitoare,
să ne-așezăm pe jețul sufletului nostru ?
S-a irosit atîta vreme
de cînd, pe sub parîme și ciocuri de corăbii, *•
se spulbera nisipul ⁸⁵,
și grei de arme năvăleau
spre Ilion năierii noștri.

Antistrofa I

Ei s-au întors acum acasă ; ne-am încredințat cu ochii, dăm pentru asta mărturie. Și totuși inima-n
adîncul nostru bocește imnul fără liră, cel de la sine învățatul, cîntul tînguit al Eriniei. Ni s-a topit
încrederea preadulce a speranței. Nu ne înșeală niciodată măruntaiele ființei noastre, iar inima ce ni se-
nvîrte roată pe diafragmul închinat dreptății, ne tălmăcește numai adevărul. Am vrea să fie toate doar
părere

56

57

și grija noastră speriată să cadă, fără-ntruchipare !

Strofa II

într-adevăr, prea multa sănătate
este un țel nesățios ;
vecina ei apropiată, boala,
stă pururi gata s-o răstoarne.
Belșugul omului, purces la drum întins,
se frînge de o stîncă nevăzută.
O, dac-ar fi în stare teama,
folosind un scripete după măsură,
să mai descarce din prisosul
atîtor bunuri adunate,
lăcașul nu s-ar scufunda cu totul,
deși e înțesat de avuții.
Marea nu înghite barca.
Zeus și brazdele de fiecare an
îndepărtează molima înfometării
prin daruri multe și curgînd de pretutindeni.

Antistrofa II

Dar negrul sînge omenesc,
odată deșertat pe glie,
nimenea nu-l va chema prin farmec

din nou în vinele deschise.
însuși Asclepios, care scornise
cum să-aducă morții dintre umbre,
a fost oprit de Zeus,
pentru neturburarea noastră ⁸⁶.
Vai, dacă Soarta n-ar fi pus hotare
atît de strimte fiecărei sorți,
inima i-ar da de veste limbii
să-și verse focul în afară !
Noi însă gemem în durere și în beznă
și nu sperăm să depanăm pînă la capăt
vrun sfat folositor
din pieptul nostru mistuit de flăcări.

(Clitemnestra se ivește iar în pragul porții.),

/ CLITEMNESTRA

Intră și tu în casă ! Nu mă auzi, Casandra ?

Deoarece chiar Zeus preablînd a hotărît ca, în acest palat, să te împărtășești din apa noastră
sfîntă ⁸⁷, sînd, între numeroase slugi, lîngă altarul bogăției noastre, coboară din car și nu te
umfla de mîndrie !

Însuși Heracles, fiul Alcmenei, se spune că, odată, a fost vîndut și nevoit să se înfrupte din
pîinea traiului de sclav ⁸⁸.

Pentru omul silit să îndure asemenea soartă e un strașnic noroc să încapă în mîinile unor
stăpîni îmbelșugați de multă vreme.

Cei care, fără să fi sperat niciodată, au avut secerișul bogat sunt aspri cu sclavii în toate și
necruțători.

Din partea noastră vei primi ceea ce poruncește obiceiul.

(Casandra tace, neclintită.)

CORIFEUL *(Casandrei :)*

Ție ți-a vorbit cu limpezi cuvinte. Ești căzută în năvodul sorții.

Supune-te de ți-a fost dat să te supui ; ori, poate, ai de gînd să te împotrivești ?

CLITEMNESTRA

De nu cumva grăiește într-o limbă necunoscută și barbară ^ ca piuitul rîndunicii, voi căuta, cu
voie bună, s-o înduplec, și să-i împlînt în inimă cuvîntul meu.

CORIFEUL *(Casandrei:)*

ȚOrmeaz-o ! Sfatul ei, în starea ta de prinsă, este cel
mai nimerit."!

59

iSupune-te și părăsește jețul tău din car. *\(Casandra stăruie să tacă.)*

CLITEMNESTRA

N-am vreme să mai zăbovesc aici, la poartă.

Lîngă vatra și buricul casei, stau pregătite oile de jertfă, așteptînd cuțitul.

Dacă e să mă urmezi, nu pierde timpul, iar dacă nu îmi înțelegi rostirea, tu fiind străină limbii noastre,
în lipsa glasului, vorbește-mi, cum fac sălbaticii, cu mîna.

(Casandra rămîne nemișcată.)

CORIFEUL

Străina cred că ar avea nevoie de un tălmaci cu graiul deslușit.

Arată ca o lighioană înhățată de curînd.

CLITEMNESTRA

Desigur c-a înnebunit și că-și ascultă mintea rătăcită, dacă, smulsă din cetatea biruită ieri, nu știe să
poarte zăbala, decît împrôșcînd un suflu de spumă sîngerie.

N-am să mai vorbesc în gol, doar pentru ca ea să

mă înfrunte.

(Intră în palat.)

CORIFEUL

Sunt năpădit de milă și nu mă pot întărită. (Nefericito, haide, părăsește-ți carul, urmează voia sorții, încearcă-te la jug !

(Casandra mai stă o vreme neclintită cu ochii pironiți asupra statuii lui Apolo, zeul drumurilor, apoi izbucnește, fără să coboare din car :J

CASANDRA Strofa I

Vai, vai, pământ și cer ! Apolon, Apolon !

CORIFEUL

De ce îl cheamă, gemînd, pe Loxias ⁹⁰ ? Lui nu i se cuvin cîntările de jale.

CASANDRA

Antistrofa I

Vai, vai, pământ și cer ! Apolon, Apolon !

CORIFEUL

Cu glas mîhnit îl strigă iar pe zeul care nu are ce să caute în bocetele de durere.

CASANDRA

Strofa II

*V : Apolon, Apolon,
ocrotitorule de drumuri ⁹¹ !

Apolon, tu mă pierzi ⁹² !

Mă pierzi atît de lesne înc-o dată.

CORIFEUL

Vrea oare să-și prezică amarnicul destin ? Suflarea zeului răzbate din inima-i de sclavă.

CASANDRA Antistrofa II

Apolon, Apolon, ocrotitoruie de drumuri !

60

61

' Apolon, tu mă pierzi ! Unde m-a dus cărarea ta, sub ce acoperiș ?

CORIFEUL

În casa lui Atreu, ți-o spunem noi, dacă nu știi ; rostind și tu la fel nu vei grăi minciună.

CASANDRA Strofa III

Vai, spune mai degrabă, sălaș urît de zei și martor la blestemății fără de număr, ce au făcut să curgă viața unui frate și capete să cadă retezate, o măcelărie de bărbați cu sînge băltind în țărîna <

CORIFEUL

Îmi pare că străina caută ca o cățea ; adulmecă o urmă și va da de sînge.

CASANDRA Antistrofa III

Ah, aceste mărturii sunt de crezut acești copilași ce plîng sub cuțit, și-aceste cărnuri fripte din care-nfulecă un tată.

CORIFEUL

Noi faima ta de ghicitoare ți-o cunoaștem, dar nu avem aici nevoie de profeți.

62

CASANDRA Strofa IV

Vai, ce se pune la cale acolo,
ce altă cumplită durere se pune la cale
în palatul acesta,
durere cumplită și crudă,
de neîndurat pentru rude,
de nevindecată ?

Vai, ajutorul e departe !

CORIFEUL

Nu sunt în stare să-nțeleg ce prevestești, dar cele întîmplate le cunosc; le strigă toată țara.

CASANDRA — Antistrofa IV

Nemernico, nu te-nfioară fapta-aceea

Pe soțul tău ce a-mpărțit

același pat cu tine

Îl scalzi în baie mai întîi,

pe urmă, cum să spun sfârșitul ?
Se va petrece cât mai iute.
Ea brațele, pe rînd, și le va-ntinde
și le va lungi ca să lovească.

<*k*

>

CORIFEUL

Acum pricep și mai puțin : după enigme, iată oracale întunecate ; mă simt neputincios.

CASANDRA Strofa V

Amar și vai, amar și vai ! Ce se arată ? Să fie un năvod din Hades ? Ba nu ! Adevărata plasă

63

e chiar părtașa de-așternut, acum părtașa de omor. Iar ceata Eriniilor, legată nezdruncinat de neamul acesta, să-nalțe ritualul strigăt, ca la doborîrea unei jertfe hărăzită să fie ucisă cu pietre ⁹⁴ !

CORIFEUL

De ce să năpustești peste aceste case strigătul înalt al Eriniilor ? Cuvîntul tău mă îngrozește.

s.

CORUL

Spre inimile noastre năvălește
o undă galbenă, precum șofranul,
la fel ca valul, care le-nsoțește
luptătorilor căzuți sub lance
licăririle din urmă ale vieții,
în clipa cînd moartea s-apropie zornic.

CASANDRA Antistrofa V

Păzea, păzea, ferește-te de vacă !

În capcana unei pînze a făcut să-i cadă
taurul cu negre coarne.

Ea din preajmă îl izbește,

el se surpă-n scăldătoarea plină.

Află de la mine destinul unei căzi

de viclenie și de sînge !

CORIFEUL

Eu nu mă laud că aș fi cunoscător iscusit de oracole, dar spusele acestea menesc nenorocire.

CORUL

Cînd izvorește oare din oracol pentru muritori vreo știre bună ?

64

Într-adevăr vestind numai nenorociri, profeții cu arta rostirii bogată revarsă pretutindeni frica.

CASANDRA Strofa VI

Vai mie, sărmana de mine ! Vai, soarta mea nefericită ! Durerea mea o torn în craterul ⁹⁵ de jale și-o strig. Unde m-ai călăuzit, L sărmana de mine(©)? î Oare nu ca să mor și eu cu aiții-mpreună ?

CORUL

Îți rătăcește mintea, pradă unui zeu, de vreme ce-nalți despre tine un astfel de cîntec necîntec ! La fel, privighetoarea galben-aurie, țipînd fără oprire „Itys ! Itys !”⁹⁷, în inima-i năpăstuită, vai, suspină despre o viață prea împovărată de florile obidei.

CASANDRA Antistrofa VI

Vai, vai, nu-mi aminti ursita

privighetorii cu atît **de** gingaș **viersul** !

Zei au plămădit în jurul ei

un trup înaripat;

fără plînsetele sale

traiul său ar fi nespus de dulce.

Eu, în schimb, sunt hărăzită

să fiu despicață

de fierul cu două tăișuri.

65

CORUL *

Cine-ți dezvăluie aceste
nenorociri copleșitoare,
trimise năvalnic de zei ?
Cine te-nvață să cînți răsplat
oracolele fioroase | și-n cîntece de jale cadențate, \și-n melodii ascuțite ?
Cine-ți șoptește înțelesul
acelor cuvinte de rău grăitoare
pe drumul profețiilor tale ?
CASANDRA Strofa VII
Vai, nuntă, nuntă a lui Paris,
pierzania dragilor mei !
Vai, Scamandros, băutura țării mele,
pe malurile tale am crescut,
prin grija ta, oropsita de mine !
Dar în curînd voi proroci
la rîurile Kokytos
și Aheron, pe maluri ⁹⁸.

CORUL

Prea deslușite ți-s cuvintele rostite ;
pînă și-un prunc le-ar înțelege.
Ca o mușcătură sîngeroasă,
ne încearcă gîndul sorții tale-ndurerate,
cînd te-auzim că-ți strigi
năpastele tînguito,are.

CASANDRA Antistrofa VII

Vai cazne, cazne ale țării mele de-a pururi nimicită !
Vai, jertfe aduse de tata
spre mîntuirea meterezelor cetății,
nenumărate ucideri
de boi ce pășteau prin poienile noastre !
Zadarnic ne-a fost orice leac !
Cetatea Ilion și-a îndurat ursita
iar eu, cu sufletul fierbinte,
voi fi surpată pe pămînt.

CORUL

Acest oracol nou se leagă de cele dinainte. Poate un daimon " plin de ură s-a năpustit asupra ta, cu grea povară și te silește să cînți aceste dureri suspinat și dătătoare de moarte. Iar noi, împiedicați, nu bănuim sfîrșitul. (*Cassandra își desprinde privirile de pe statuia lui Apolo și coboară din car.*)

CASANDRA

Oracolul, acuma, nu se va întrezări numai prin văluri, ca o tînără mireasă, ci va țîșni, suflînd puternic, în fața răsăritului de soare și va rostogoli înspre văpaia lui talazul unei încercări și mai cumplite.

Deci, să vă luminez fără enigme.

Depuneți mărturie, că am adulmecat, cu nările-n cărare, urmele unor nelegiuiri străvechi.

Nu se desprinde niciodată de acest acoperiș un alai de glasuri, potrivite laolaltă, ce nu răsună molcom și nu grăiesc de bine.

Ca să-și ațîțe îndrăzneala tot mai mult, ceata petrecăreață care zăbovește în palat s-a îmbătat cu sînge omenesc și nu mai poate fi gonită, ceata Eriniilor acestui neam.

Pururi lipite de aceste ziduri, imnuie imnul despre cea dintîi fărădelegă.¹⁰⁰; pe urmă blestemă culcușul fratelui, nemernic pentru cel care l-a pîngărit¹⁰¹.

66

67

Am tras în țintă cu săgeata sau am nimerit alături ? ■ Sunt o ghicitoare mincinoasă, care bate și sporovăiește pe la porți ?

Mărturisește, jură-te, că nu ai auzit nici un cuvînt despre păcatele străvechi ale acestei case !

CORIFEUL

Cum ar putea să lecuiască oare cheazășia unui jurămînt, oricît ar fi de răsplat ?

Mă mir cum tu, crescută dincolo de mare și străină, te întâlnești mereu cu adevărul, ca și cum l-ai fi văzut cu ochii.

CASANDRA

Apolo ghicitorul m-a înzestrat cu harul ăsta. CORIFEUL

Adevărat e zvonul că, deși fiind un zeu, a fost cuprins și el de pofta dragostei ?

CASANDRA

Odinioară m-aș fi rușinat să pomenesc despre iubirea lui.

CORIFEUL

Așa e omul, mîndru, în vremurile fericite. CASANDRA

Zeul, aprins de patimă, lupta din răputeri 3a mă cîștigue.

, CORIFEUL

V-ați dedat cumva la munca zămislirii, după noima tuturor ?

68

CASANDRA

I-am făgăduit lui Loxias, dar nu mi-am ținut legămîntul.

CORIFEUL

Erai înzestrată încă de-atunci cu meșteșugul divin al prezicerii ?

CASANDRA

încă de-atunci proroceam suferințele patriei mele. CORIFEUL

Și cum ? Ai fost cruțată de mînia lui Apolo ? CASANDRA

Din clipa cînd l-am înșelat, nimeni nu a mai crezut în spusa mea.

CORIFEUL

Dar nouă ni se pare că oracolele tale nu sunt mincinoase.

CASANDRA

Vai, vai, alei, nenorociri !

Iar mă căznește viitoarea dreptei preziceri, cumplita ; mă turbură năpraznieul ei cîntec.

Priviți la tinerii aceia, iscați în preajma casei, asemeni unor arătări de vis ; parcă ar fi copii uciși de dragii lor părinți !

Iată mîinile pline de cărnuri, bucăți din trupurile lor spre demîncare !

Ei duc o groaznică povară de măruntaie și de vintre, din care însuși tatăl lor s-a înfruptat.

69

Acum să vă rostesc de ce urzește răzbunare un nemernic leu.de casă¹⁰³, oploșit în așternut, pîndind, alelei, întoarcerea stăpînului meu, al meu, deoarece mi-e dat să-i port jugul de sclavă !

fMaimarele peste corăbii, nimicitorul Troiei, nu știe ce ptlne la cale, spre nenorocul lui, căteaua haină, pacostea fățarnică, a cărei limbă spune și îndrugă despre sufletu-i voios !

îndrăzneala sa e nestrunită, parte femeiască ucigașă de bărbatT}

Cum sa numesc dihania respingătoare ?

Șarpe, ce se leagănă cînd înapoi, cînd înainte, Skylla¹⁰⁴, cuibărită între stînci, pierzanie pentru corăbieri, mumă clocotind de ciudă, scăpată din Hades, care împroașcă un război neostenit peste rudele sale ?

Ce țipăt a scos de izbindă, atotulsfruntata, ca un luptător victorios în bătălie ! Nimeni să nu-și închipuie -că-i bucuroasă pentru o întoarcere mîntuitoare !

Puteți să mă credeți sau nu, totuna-mi este !

Ceea ce trebuie să vie se va împlini, iar tu, cuprins de milă, vei mărturisi îndată că am profețit preabine adevărul.

CORIFEUL

Ai vorbit despre ospățul pregătit anume lui Thyestes din carnea copiilor săi.

Am înțeles, cutremurat de un fior, și mă cuprinde teama, cînd aud că rostești adevărul, nu copia lui zugrăvită.

În privința celorlalte vorbe ale tale, mintea mea, năucă, iese din făgaș.

CASANDRA

Am spus că vei vedea cu ochii sfîrșitul hărăzit lui ^Agamemnon.

CORIFEUL

| încetează, nefericito, adoarmă-ți gura ! 70

CASANDRA

Nu este nici un leac pentru năpasta prevestită. CORIFEUL

Nu, dacă e dat să se întâmple. Fie să nu se
împlinească !

CASANDRA

Poți să te rogi ; ei tocmai pregătesc omorul. CORIFEUL

Ce om pune la cale asemenea nelegiuire dureroasă ? CASANDRA

Prea te îndepărtezi de miezul oracolelor mele. CORIFEUL

Într-adevăr, nu înțeleg capcana care tocmai se întinde.

CASANDRA

Totuși, eu știu să mă fac înțeleasă în limba helenilor. CORIFEUL

La fel și zeul pythian, deși sunt greu de tălmăcit oracolele sale.

CASANDRA

Vai ! Ce foc mă pustiește ? Cum năvălește peste mine ! Vai mie, Apolon Lykeios¹⁰⁵, vai mie !

71

Ij

“i;Mv ii !■

Ea însăși, leoaica pe două picioare, care s-a tăvălit cu lupul în lipsa de acasă a nobilului leu, mă va ucide, sărmana de mine !

în vasul cu venin amestecîL turnînd, și răzbunarea sa și o simbrie pentru mine'ES/

Ascuțind jungherul împotriva soțului, ea vrea să îl_, omoare drept pedeapsă pentru vina de-a mă fi adus aici

De ce mai port aceste fleacuri vrednice de rîs, toiagul și bentițele de ghicitoare de la gît ?

Am să vă stric, mai înainte de a muri și eu !

(Se leapădă de însemnele profeției, își rupe toiagul, își azvîrle panglicile pe pămînt.)

Fiți blestemate ! Mă bucur să vă știu risipite pe jos.

Dați-i și alteia nenorocire din belșug !

Priviți, însuși Apolo mă despoaie de straiul profetesc, după ce el însuși a lăsat, deși purtam acest veșmînt, să fiu cumplit batjocorită și de dușmani și de prieteni, fără pricină, de toată lumea.

Mi se spunea „haimanaua”, ca unei prezicătoare de răspîntii, ca unei biete cerșetoare hămesite.

Și-acum prorocul, care m-a schimbat în prorocită, m-a însoțit chiar el spre nenorocul dătător de moarte.

Aici, în loc de-altarul casei părintești, mă așteaptă numai un butuc, care va fi împurpurat de sîngele fierbîne al înjunghierii mele.

* Dar zeii nu vor îndura să pier cu nedreptate : se va ivi altcineva, un alt răzbunător, un vlăstar ucigător de mamă, care va răsplăti omorul unui tată.

Rătăcind în exil, alungat din pămîntul acesta printre străini, se va întoarce să închidă cît mai sus acoperișul ^chinurilor înălțat pentru ai săi.

Îl va călăuzi chemarea rugătoare a tatălui său prăbușit.

La ce bun să mă înduioșez de mine astfel și să mă tînguiesc ?,

După ce am văzut, întîi, orașul Ilion pătimind ceea ce i s-a dat să pătimească, îi văd și pe cuceritorii aceleiași cetăți pierind, precum am spus-o, pedepsiți de cer.

Iar eu, plecînd, voi îndura pînă la capăt, mă voi < supune morții, căci pentru mine zeii au făcut un mare jurămînt.

72

(întorcîndu-se, privește spre fațada palatului.)

Mă închin acestor porți ale lui Hades.

Fie-mi hărăzită doar o lovitură la locul potrivit, care să-mi închidă ochii, fără zbateri, în curgerea de sînge blînd ucigătoare !

CORIFEUL

O preanefericită și preaînțeleaptă Cassandra, mi-ai amintit atît de multe.

Dar dacă știi, într-adevăr, ce soartă-ți este hotărîită, de ce să te îndrepti cu-atîta îndrăzneală spre altar, ca o juncă mînată de zei ?

CASANDRA

Nu mai încape scăpare, nu mi se mai îngăduie, străinilor, nici o clipită.

CORIFEUL

Cine trăiește deplin, pînă la cele din urmă, e socotit a fi mai presus decît timpul.

CASANDRA

Nu, iată ziua ! Prea mărunț ar fi cîștigul dacă aș fugi. . CORIFEUL

Să știi, curajul tău e pe măsura neînfriatei tale inimi.

CASANDRA

Fericiții n-au prilejul să audă asemenea laude. CORIFEUL

A muri în slavă e un har al cerului.

73

CASANDRA

Vai ție, tată, vai, fiilor tăi cei de seamă ¹⁰⁷ ! (*își acoperă capul cu vâlul și urcă spre palat, dar după cîțiva pași, dintr-odată se întoarce.*)

CORIFEUL

Ce s-a întîmplat ? Ce spaimă te alungă înapoi ? CASANDRA

(*îngrozită :*)

Vai, vai !

CORIFEUL

Ce sunt aceste vaiete ? Ce grozăvie se iscă în inima ta ?

CASANDRA

Aceste case duhnesc de omor și vărsare de sînge ! CORIFEUL

Și cum să nu ? Pare a fi mirosul jertfelor ce pîlpîie pe vatră.

CASANDRA

S-ar spune că sunt aburi care răbufnesc dintr-un mormînt.

CORIFEUL

Vorbești de o tîmîie care nu e siriană. CASANDRA

Voi merge să mă vaier pentru morți, pentru destinul meu și al lui Agamemnon.

74

Destulă mi-a fost viața.

(*Se îndreaptă iară spre palat, dar se oprește iară și se întoarce.*)

Alei, străinilor, nu sunt o pasăre ce pîuie de spaimă înaintea unei tufe !

Vreau doar, cînd voi fi moartă, să mărturisiți, în locul meu, pentru acestea toate, în clipa cînd, în schimbul meu, femeie stinsă, va fi să piară o altă femeie, și cînd, în schimbul unui bărbat surpat de nevestă, va fi să cadă alt bărbat.

Atît vă cer fierbinte ca dar de ospetie, în pragul morții mele.

CORIFEUL

Sărmana de tine, mi-e milă pentru soarta-ți prevestită.

CASANDRA

Nici un cuvînt mai mult !

Nu vreau să-mi cînt eu însămi bocetul.

Spre soare se înalță rugăciunea mea, spre cea mai din urmă lumină.

Fie ca răzbunătorii mei să le dea celor ce m-au ucis aceeași plată pentru moartea unei sclave, o pradă lesne de răpus!

(*Intră resemnată în palat. Poarta se închide, grea, în urma sa.*)

CORIFEUL

Vai, rosturile omului mîhnite !

Fericirea lui pare a fi doar un desen cu umbre.

Cînd se abate, nenorocul prin cîteva mișcări șterge desenul, ca un burete umed.

Mai mult pentru această rînduială decît pentru cele întîmplate mă năpădește mila.

Muritorii nu se satură de propășire niciodată.

De ea nu se lipsește nimeni și n-o îndepărtează de la

75

casa lui cu un deget amenințător, spunându-i : „Nu pătrunde !”

Zei fericiți i-au hărăzit acestui om să cucerească țara Troiei.

Iată că s-a întors acasă, împovărat de zei cu slavă.

Dar de va trebui să dea acuma socoteală pentru sângele pe care l-au vărsat înaintașii lui, pierind și el, după atâtea stingeri, și-apoi stîrnind un șir întreg de alte morți, cine, aflînd Aceasta, cine dintre muritori se va mai lăuda c-a fost plămădit spre un destin scutit de rele?

(Agamemnon strigă jalnic din lăuntrul palatului.)

AGAMEMNON

Vaaa ! M-a străpuns în adînc o rană de moarte. CORIFEUL

(aproape în șoaptă:)

Tăcere ! Cine strigă din palat rănit de moarte ?

AGAMEMNON

(cu voce de spaimă, sfîrșită :)

Vai mie, vai, din nou, a doua lovitură !

CORIFEUL)

(la fel:)

Sunt vaietele regelui, s-a făptuit omorul !

Să ne unim cu toții, să ne sfătuim temeinic.

AL DOILEA COREUT \

(energic:)

Aflați părerea mea ; să strigăm cetățenilor : „Veniți la palat ! Ajutor !”

76

AL TREILEA COREUT t

Părerea mea e să țîșnim cit mai degrabă, să dovedim omorul pînă e sabia plină de sânge proaspăt-----

AL PATRULEA COREUT*

împărtășind același gînd și eu, vă îndemn să trecem la faptă ; nu-i timp să șovăim.

AL CINCILEA COREUT |

Să amînăm spre a vedea; acesta este numai începutul, vestirea unei tiranii, pe care ei o pregătesc pentru cetate.

AL ȘASELEA COREUT >

De ce lăsăm să fugă timpul ? Ei sfarmă în picioare faima de a fi șovăitori și nu îngăduie să le adoarmă brațul.

AL ȘAPTELEA COREUT \

Nu știu ce sfat să vă întind ; pînă și omul hotărît se cade mai întîi să chibzuiască.

AL OPTULEA COREUT \

La fel socot și eu ; nu cred că mortul va învia dacă-i vom da poruncă noi.

AL NOUĂLEA COREUT

i

Cum ? Numai pentru a scăpa cu viață să ne plecăm stăpînilor ce pîngăresc lăcașul ?

AL ZECELEA COREUT ' !

Rușine de neîndurat ! Mai bine să murim ! Moartea e mai blîndă decît tirania.

77

AL UNSPREZECELEA COREUT

Fără dovezi, numai din faptul c-^a țipat nu poate fi ghicit sfîrșitul unui om.

\ AL DOISPREZECELEA COREUT

Numai cînd afli ceva limpede ai dreptul să te răzvrățești.

A bănuși și a cunoaște nu-i totuna.

CORIFEUL

Eu sunt de partea celor oare cred că trebuie să știm deschis ce soartă i s-a hărăzit lui Agamemnon.

(Se deschide cu zgomot poarta regală. În prag l pășește Clitemnestra, cu spada însîngerată în mînă. Înăuntru, prăbușit în cadă, se vede Agamemnon mort, înfășurat în plasă. Lîngă el, zace cadavrul Casandrei.)

CLITEMNESTRA

Nu îmi va fi rușine să dezminț atîtea vorbe ce le-am rostit mai înainte, la strîmtoare.

Cum pare altfel să-ți asțâmperi ura față de ace] pe care îl urăști, cu toate că tu te prefaci a-l îndrăgi, decît întinzîndu-i o capcană mai presus de orișice scăpare.

De-atîta vreme m-am gîndit la încercarea asta !

Așadar, a venit răzbunarea victorioasă, pînă la urmă.

Stau neclintită chiar în locul unde am lovit; acum fapta este săvîrșită.

Nu voi tăgădui, am pus la cale totul, astfel încît feciorul lui Atreu să nu poată fugi din fața morții și nici s-o poată da de-o parte.

Arunc asupra lui o plasă din care nu este scăpare, un năvod pescăresc, un strai de mărire vicleană, și îl lovesc, de _d»uă-ori ; el scoate două urlete, mădularele Mse înmoaie, și cînd se năruie, lovesc din nou, a treia oară, prinos vărsat lui Zeus cel de sub glie, Mîntuitorul morților¹⁰⁸.

\

Atunci, zăcînd, el își dă duhul, iar sîngele, țîșnind din rănile străpunse, mă împroașcă, picături întunecate, nu mai puțin plăcute pentru mine, decît e rouă sclipitoare, dar dumnezeiesc, pentru semințele din muguri.

[Xcestea-s faptele, cinstiți bătrîni din Argos ; fie că sunt pe placul vostru, fie că nu vă plac, eu tot mă laud pentru ele.

De-ar fi îngăduit să i se toarne libații unui leș, ar fi pe drept s-o facem pentru omul ăsta, mai mult decît pe drept!,

El a umplut craterul în acest palat ou atîtea rele blestемate, încît, sosind aici, a trebuit și el să-l soarbă dintr-o dată.

CORIFEUL

Rostirea gurii tale sfruntate mă uimește, cînd te fălești pe seama soțului, cu astfel de cuvinte.

CLITEMNESTRA

Mă puneți la-nceroare, mă luați drept o femeie fără minte.

Vă spun din inimă netremurată și să vă fie limpede, toțuna-mi este de mă lăudați sau veștejiți.

Acesta-i Agamemnon, soțul meu, iar mîna mea cea dreaptă l-a preschimbat în leș, — isprava unei bune lucrătoare !

Asta e !

CORUL ■ Strofă

Ce iarbă rea, hrănită

de musturile gliei,

ai înghițit, femeie ¹⁰⁹,

ce băutură scoasă din valurile mării,

încît făptuind un năpraznic omor,

ai socotit că poți înlătura

78

||

79

și spulbera ocările strigate

în gura mare de popor ? I Vei fi despărțită de țară, 'n puternic lovită de ura cetății.

CLITEMNESTRA

Acum mă osîndiți să fiu gonită din orașul Argos de ura cetățenilor și de ocările strigate de popor în gura mare, dar nu v-ați ridicat, atunci, împotriva bărbatului care, nepăsător, ca unul

ce-și alege un cap de vită pentru jertfă din belșugul de oi al turmelor sale mițoase, și-a jertfit-o pe copila lui — rodul preascump al pîntecelui meu — ca să îmbuneze vînturile TradeiC^r
Oare nu el trebuia izgonit din pămîntul acesta, spre ispășirea pîngăririi sale ?

În schimb, v-ați ,și iscat aprigi judecători, îndată ce ați auzit de fapta mea.

Să știți, n-aveți decît să mă amenințați, sunt gata să vă stau împotriva.

Biruiți-mă cu vlaga mîinii voastre și veți fi stăpînii mei !

Dar dacă vreun zeu va hotărî altminteri, va fi prea tîrziu să mai deprindeți, învățînd, ce este o purtare înțeleaptă.

CORUL Antistrofă

] Ești plină de gînduri semețe ;] ai grăit cuvinte nebune.

Iată cum inima ta,

după omorul de groază ce te-a mînjit,

în sminteala ei, soooate

că pata cea grasă de sînge

îți sade preabine pe frunte ! , | Neîndrăgită, despărțită de prieteni, l vei primi, răsplată, rană pentru rană !

CLITEMNESTRA

Nu vreți să luați aminte la cumpăna jurămintelor mele ?

Să-mi fie martore și Dike, răzbunătoarea fetei mele, și Ate și Erinys, căroră le-am înjunghiat omul acesta, că; în palatul meu nu se va furișa nici măcar umbra spaimei, atîta vreme cît

Egist'^^la fel ca și pînă acum, va sta în preajmă, să-mi aprindă focul vetrei și să mă ajute cu bunăvoința sa.

El este scutul mare al îndrăzelii mele.

Iată-l la pămînt pe omul vătămător pentru nevasta lui și plin de miere pentru multe Chryseis la Troia ¹¹².

Și ea, de-asemenea, captiva, prorocită și văzătoarea semnelor divine, tovarășa-i de așternut, iat-o culcată, credincioasă, lîngă el precum au împărțit, deopotrivă, și pe mare scîndurile navei !

Amîndoi au îndurat ceea ce li se cuvenea.

El a căzut așa cum ați aflat.

Ea, dimpotrivă, ca o lebadă, și-a suspinat cîntul de moarte, cel din urmă, și s-a întins apoi lîngă ibovnic.

Tocmai mie s-a găsit bărbatu-meu să mi-o aducă, dar pentru mine pipărat întru atîta slavă¹¹³!

CORUL Strofa I

Vai, moartea să vină degrabă,

fără dureri ascuțite,

fără zacere-n patul de chinuri,

și să ne-aducă somnul ce ține de-apururi,

ce nimic nu-l sfîrșește, căcîfmort e

preabunul paznic al nostru, '

căruia mult i-a fost dat să îndure

din pricina unei femei,

și-atum să-și năruie viața

prin altă femeie.

80

CORIFEUL

CORUL

Alei, Helena cea smintită, ea singură a nimicit, sub zidurile Troiei, atît de multe suflete, prea multe ! i .

CORUL

Ai săvîrșit acum și fapta de pe urmă, ^^ ce nu va fi dată uitării,

vărsarea sîngelui cu neputință de spălat.
într-adevăr, odinioară,
s-a cuibărit în casă Eris,
cearta de nezdruncinat în pornirea-i
de-a spulbera un bărbat.

CLITEMNESTRA

De ce, sub povara durerii, voi chemați o ursită de moarte ?
Nu vă stîrniți împotriva Helenei mînia, ca și cum singură ea, ucigașă de oameni, ar fi făcut să
piară atîtea suflete de luptători danai și nouă, tuturor, ne-ar fi tăiat o rană pururi deschisă !

CORUL Antistrofa I

Daimon căzut peste casă
și peste capetele celor doi
urmași ai lui Tantal¹¹⁴, tu te slujești,
de femei la fel de sfruntate¹¹⁵,
că să birui, mușcînd din inima noastră !
Iat-o pe asta, înfiptă pe leș
ca un corb al năpastei,
cum, după .datină, croncăne
cîntecul său de izbîndă !

CORIFEUL

■>'*> Alei, Helena cea smintită, ea singură a nimicit, sub zidurile Troiei, atît de multe
suflete, prea multe !

82

^^ Ai săvîrșit acum și fapta de pe urmă, ce nu va fi dată uitării : vărsarea sîngelui cu
neputință de spălat, într-adevăr, odinioară, s-a cuibărit în casă Eris, cearta de nezdruncinat în
pornirea-i de-a spulbera un bărbat.

CLITEMNESTRA

Acum voi îndreptați greșeala gurii voastre, amintind de daimonul de trei ori îngrășat pe seama
neamului acestuia¹¹⁶.

El ne aprinde-n măruntaie această poftă lacomă să lingă sînge și pînă să se-nchidă răul vechi,
o altă rană se deschide.

CORUL Strofa II

Cumplit, cumplit pentru această casă \ și năpustit spre răzbunare, ") e daimonul de tine
pomenitul.

Vai, amintirea dureroasă
a unei sorți nesăturate de năpaste,
alei, trimise din porunca
lui Zeus, temeiul tuturor,
care pe toate le-mplinește !
Ce se încheie oare pentru oameni
fără voința lui Zeus ?
Este ceva să nu fie lucrare divină?

CORIFEUL

Vai

Vai, basileul nostru, basileu, cum să te plîngem, cum să-ți grăim din toată dragostea inimii
noastre T^

83

Trupul tău zace înfășat în aceste fire de păianjen ; suflarea vieții tale s-a stins de o moarte
nelegiuită !

CORUL

Vai nouă, tu zaci în patul nevrednic de tine, IV îmblînzit de o moarte vicleană,

lovit de arma soției cu două tăișuri !

CLITEMNESTRA

iv

I-Vă lăudați a crede că aceasta este fapta mea.

' Nici măcar să nu mai spuneți că aș fi nevasta lui Agamemnon/

Sub trăsăturile femeii celui răposat, e vechiul și neînduratul duh răzbunător al lui Atreu, al gazdei ticăloase, duhul oare a dat osîndă, jertfind un om în toată firea, ca să răzbune sfîrtecarea unor prunci.

CORUL Antistrofa II

|Tu, nevinovată de acest omor ? fCine s-aducă mărturie pentru tine ? în ce fel ? Cum ? Chiar dacă te ajută duhul răzbunărilor acestui neam ! Cînd Ares cel negru și silnic deschide să curgă în valuri viața familiei voastre, e semn că se-ntoarce dreptatea pentru copiii mîncăți la ospăț, așa cum o cere și sîngele lor închegat în țărîină.

CORIFEUL

v» Vai, basileul nostru, basileu, cum să te plîngem, cum să-ți rostim din toată dragostea inimii noastre ?

Trupul tău zace înfășat în aceste fire de păianjen ; suflarea vieții tale s-<a stins de o moarte nelegiuită.

CORUL

Vai nouă, tu zaci în patul nevrednic de tine, îmblînzit de o moarte vicleană, lovit de arma soției cu două tăișuri !

CLITEMNESTRA

Nu, nu ar fi avut sfîrșit nevrednic, dar însuși el, odinioară, și-a strecurat în casă moartea vicleană.

Rodului meu, ce mi l-a.dăruit,,Ifi^emeLir^le^amarnic jelitei, *i-a* hărăzit un destin pe _ care l-a-ndurat apoi și eT,~dupa^dreptate...

SXnu se mai poarte măreț în lumea lui Hades ! / Moartea, prin sabie, l-a doborât pe cel care se cuvenea \să plătească pentru fărădelegea lui.

CORUL Strofa III

Suntem la strîmtoare, nici un ajutor temeinic nu ne scade frica, încotro să ne întoarcem ? Se năruie casa.

Ne cutremură ropotul ploii de sînge ce prăbușește palatul : adevărată rupere de nori. Pregătind o nouă pedeapsă, ursita-și ascute pe o gresie nouă tăișul dreptății.

CORIFEUL

Vai, Glie, Glie, pentru ce nu te-ai deschis să mă primești pe mine în adînoul tău, mai înainte să văd cadavrul acesta, întins în patul scaldătorii cu pereți de-argint ?

Cine-i va săpa mormîntul ?

Cine-i va suna cîntul de jale ?

84

Îndrăzni-vei oare tu, vei îndrăzni, după ce ți-ai omorîti bărbatul, să-l bocești, să-i închini cinstire necinstită sufletului său, drept ispășire pentru fapta-ți cumplit de ticăloasă ?

CORUL

· Cine se va-ngriji, din inimă curată, V* să rostească lauda funebră la marginea gropii acestui dumnezeiesc bărbat, sfîșiindu-și cu mîinile fața năpădită de lacrimi ?

CLITEMNESTRA

Nu-i lucrul vostru să vă faceți grijă pentru asta.

Prin _ minea căzut^ a rajx>satjjise va jpunein mormînj^ jîră plîngerile neajnurilpr;._sale_.

X5oar Ifigenfă™nîca"lui, cu gingășie își va întîmpina părintele, cum se cuvine, pe malul rîului cu ape iuți al suferințelor ^, îl va cuprinde-n brațe și îl va săruta.

CORUL

Antistrofa III f¹ La jignire se răspunde cu jignire ;

a judeca e anevoie. " Cel care voia să prindă este prins, i cel care a ucis plătește toată datoria ! \ Va dăinui o lege, cît Zeus va dăinui pe tron : ; „Vinovatului pedeapsă !" î E scris în noimele divine. *

O, de-ar stîrpi cineva din palat ; s m n ta blestemului ! / Neamul acesta-i lipit de năpastă.

CORIFEUL

 ? Vai, Glie, Glie, pentru ce nu te-ai deschis să mă primeşti pe mine în ad ncul tău, mai înainte să văd

86

cadavrul acesta,  t ns în patul sc ld torii cu pereţi de-argint ?

Cine-i va săpa morm ntul ?

Cine-i va suna cîntul de jale ?

 ndr zni-vei oare tu, vei îndrăzni, după ce  i^ai omor t bărbatul, să-l boceşti, să-i închini cinstire necinstită sufletului său, drept ispăşire pentru fapta- i cumplit de ticăloasă ?

CORUL

ine se va-ngriji, din inimă curată, să rostească lauda funebră la marginea gropii acestui dumnezeiesc bărbat, sfişindu- i ou m inile fața năpădită de lacrimi ?

CLITEMNESTRA

Acum, în sfi şit, a i rostit adevărul.

Eu vreau să fac un schimb de jurăminte cu daimonul urmaşilor lui Pleisthenes ¹¹⁸ :  mi voi îndura, deşi mi-e greu, ursita, pentru ca mai t rziu duhul acesta să plece din lăcaşul nostru  i să sleias  altă stirpe, prin morţi s v rşite de m inile rudelor.

 i m  voi mulţumi cu partea mai măruntă din bunurile noastre, dacă voi izbuti să alung din casă această nebulie de ucideri dintre neamuri.

(Aruncă sabia din min . N v leşte Egist, urmat de o gardă înarmată,  i se opreşte în fața cadavrului lui Agamemnon.f^

Vt X { _ ^ EGIST

O, lumine  bucuroasă a zilei, care mi-ai adus dreptatea !

 mi este limpede acum că sunt în lume zei răzbunători ai muritorilor, care de sus veghează peste nelegiuirile p m ntului.

Azi l-am văzut, în p nza Eriniilor  esut ,

87

pe bărbatul ăsta, prăbuşit fără suflare, spre toată mulţumirea mea, ca să plătească pe de-a-ntregul pentru loviturile viclene ale m inii părinteşti.

Într-adevăr, Atreu, st p nul ţării  i părintele lui Agamemnon, v z ndu-l pe Thyestes, tatăl meu, —  i ca s-o spun mai limpede, fratele său — că se luptă să-i smulgă puterea, l-a izgonit  i din cetate  i din casă.

 ntors din nou la frate să-  cerşesc  vatra, • Thyestes cel nefericit a fost să aibă parte de un adăpost  i nu a fost ucis ; s ngele său nu s-a vărsat în ţ r na strămoşilor săi.

 n schimb, părintele certat cu zeii al acestui om, Atreu, gazdă mai mult prevenitoare decît iubitoare, pref c ndu-se că  ine să petreacă în deplină voioşie o zi de jertfe h cuite, i-a pregătit lui tata un osp t din carnea copiilor săi. \

A fr nt picioarele şfm inile cu r ndurile lor de degete ; ba, mai mult.....a şezut la masă.

Thyestes, apuc nd buc  ile de nerecunoscut, înfulecă îndată din hrana blestemată, după cum se vede, pentru întregul neam.

Pe urmă, d ndu- i seama, prea t rziu, de nelegiuirea s v rşit , scoate un urlet, cade  i varsă cărnurile sfi rtecate.

El cheamă să coboare peste Pelopizi o soartă neîndurătoare, răstoarnă masa cu piciorul  i spune, blestem nd :

„Aşa să piară toată stirpea lui Pleisthenes !" ! Iată de ce  i-e dat să-l vezi pe Agamemnon dobor t.

Eu am urzit omorul, în numele drept  ii.

Fiind al treisprezecelea născut din bietul meu părinte, am plecat în exil împreună cu el, încă pe când eram în scutece un prunc pl p nd.

Dar am crescut,  i Dike m-a călăuzit în ţ r   i pe duşman am izbutit să îl lovesc, fără să trec de pragul por ii sale, leg nd cu grijă toate ochiurile uneltirii prin care s-a pierdut.

Acum  ns  i moartea mi s-ar părea frumoasă, v z ndu-l în năvodul împletit de Dike.

CORIFEUL

(m hnit, apoi din ce în ce mai  nt r tat:)

Egist, eu nu cinstesc neruşinarea ucigaşului.

Ne-ai întărit că pe acest erou l-ai omorât cu bună-știință, că singur tu ai pus la cale crima vrednică de jupilă.

Află de la mine, capul tău nu va scăpa, să știi, de dreapta răzbunare, de pietrele și de blestemele poporului[^]

EGIST

Prea tare ridici glasul, tu care stai în rîndul vîslașilor cel mai de jos !

Cine dă porunci pe navă ? Oare nu omul de pe punte ?

Deși ești vîrstnic te vei lămuri cît e de greu să mai înveți ceva la bătrînețe, cînd s-ar cuveni să dovedești înțelepciune.

Dar lanțurile grele și chinurile foamei sunt vraci fără pereche, în stare să-i învețe chiar și pe bătrîni.

Nu vrei să vezi ceea ce-ți este dat să vezi ?

Nu cîrți-mpotriva boldului, c-o să te usture !

CORIFEUL

Ești o muiere ! Ai rămas acasă, pîndind să se \întoarcă luptătorii din război !

Ai pîngărit culcușul unui bărbat de seamă, ai pus la cale moartea maimarelui oștirii.

EGIST

Iată din nou cuvinte ce vor face să țîșnească lacrimi !

Rostirea ta e prea departe de a lui Orfeu ¹¹⁹ : acela stăpînea întreaga fire cu harul vocii sale, tu doar ne turburi cu orăcăieli de prunc.

Dar te vom arunca sub jug și te vom îmblînzi cu sila.

88

89

CORIFEUL

Cum să ajungi maimare peste Argos, tu care ai pus la cale sfîrșitul acestui erou, neîndrăznind măcar să-nf ăptuiești cu mîna ta omorul ?

EGIST

(jSra limpede că viclenia trebuia s-o toarcă o femeie. Eu, vrăjmașul lui de-atît amar de vreme, aș fi dat de bînuit.

Acum, cu bogățiile lui..Agamemnon[^] socoț săjx>t

Pe răzvrătit îl voi prinde la jug, să tragă din greu ; nu-l voi îndopa cu orz, ca pe-un mînzoc buiestraș.

întunericul, unit cu hămeseala cruntă, îl vor face să pară mai molcom.

CORIFEUL

De ce, întru nemernicia sufletului tău, nu l-ai lovit ■ de unul singur pe erou, de ce a trebuit să-l piardă o femeie pîngăritoarea țării și-a zeilor acestei țări ?

Oare nu mai vede lumina Qreste, să vie înapoi, adus de-o soartă binevoitoare, și să vă spulbere pe amîndoi, atotputernic ?

(Ciocnirea dintre Corul bătrînilor și Egist și gărzile lui devine tot mai violentă.)

EGIST

Deci astfel înțelegi să-ți fie faptele și vorbele. Am să-ți arăt eu ție, în curînd. Haideți străjilor, avem aici de lucru !

CORIFEUL

j Haidem, cu săbiile-n mîini ! Fiți gata cu toții de luptă !

90

EGIST

l Fie ! Și eu sunt gata să mor cu sabia-n mînă ! CORIFEUL

Ai spus că ești gata să mori ? Deci, să-mi încerc norocul!

(Corul dă să năvălească asupra lui Egist. Clitemnestra coboară între ei să-i despartă.)

CLITEMNESTRA

Oprește-te, o, pentru mine omul cel mai drag, să nu sporim din nou aceste rele !

Prea jalnic ne-a fost secerișul de dureri !

gDestul amar am îndurat.

Să nu începi nimic, noi încă sîngerăm !

Plecați degrabă toți, și tu și-acești bătrîni, fiecare în lăcașul hărăzit de soartă, pînă nu înfăptuiți

ori pătimiți o altă pacoste?

Am săvârșit ceea ce trebuia să fie săvârșit.

Ajungă-ne afîtea suferințe și să nu ne plîngem ; un zeu cu gheare grele ne-a sfișiat năpraznic.

Așa vă sfătuiește o femeie, de crede cineva că-i vrednică să fie ascultată.

EGIST

Cum, ei să mă vatăme cu limba lor nerușinată, să jignească destinul, azvîrlindu-mi asemenea vorbe, să-și piardă într-atîta bunul simț, încît să-și înfrunte stăpînii ?

CORIFEUL } Niciodată argienii nu-l vor măguli pe un nemernic.

EGIST Las' c-ai să-mi încapi în mină, în zilele ce stau să vină.

91

CORIFEUL

Nu, dacă îl va îmboldi un daimon pe Oreste să se-ntoarcă.

EGIST

Se știe : omul în exil se ospătează cu speranțe. CORIFEUL

Dă-i drumul, este vremea ta, îngrașă-te cu pîngăriri !

EGIST

Află că-ți voi da răsplată pentru sminteala ta de-acum.

CORIFEUL

îndrăznește, umflă-te în pene, cocoș în preajma puicii tale !

CLITEMNESTRA

(lui Egist:)

Nu-i băga în seamă, lasă-i să latre în pustiu ! Tu și cu mine, stăpînind acest palat, vom așeza în bună rînduială totul.

(Intră, împreună cu Egist în palat, prin poarta regală.)